

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Kristýna Juroszová

RAF a aktuální diskuze v Německu

Bakalářská práce

Praha 2008

Autor práce: **Kristýna Juroszová**

Vedoucí práce: **PhDr. Monika Prácheňská**

Oponent práce: **PhDr. Tomáš Nigrin**

Datum obhajoby: **2008**

Hodnocení: **výborně**

Bibliografický záznam

JUROSZOVÁ, Kristýna. *RAF a aktuální diskuze v Německu*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, 2008. 79 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Monika Prácheňská.

Anotace

Bakalářská práce RAF a aktuální diskuze v Německu se zabývá teroristickou organizací Rote Armee Fraktion a s ní související diskuzí v Německu během roku 2007. První část práce se věnuje historickému vývoji teroristické organizace a vysvětlení pojmů politický terorismus a městská guerilla. Důraz je zvláště kladen na 2. generaci teroristů, na jejich působení, ideologii a strategii. Zvláštní kapitola je věnována biografickému rozboru jejích členů. Druhá část práce mapuje diskuzi v tisku a na politické scéně, která proběhla během roku 2007 v Německu v souvislosti s RAF. Možné omilostnění Christiana Klara a propuštění Brigitte Mohnhauptové zapříčinilo na jaře loňského roku nejvzrušenější debatu. Podzim se nesl v duchu vzpomínek na 30. výročí Německého podzimu. Diskuze jasně ukázala, že téma RAF stále není uzavřenou kapitolou novodobých německých dějin. Neprojevená lítost bývalých teroristů, neobjasnění jejich zločinů a nedostatečné historické zpracování RAF brání vyrovnání se s touto minulostí.

Annotation

Die Bachelorarbeit RAF und die aktuelle Diskussion befasst sich mit der linksterroristischen Organisation Rote Armee Fraktion und zusammenhängender Diskussion in Deutschland während des Jahres 2007. Im ersten Teil der Bachelorarbeit wurden die historische Entwicklung der Gruppe und die Termine Politischer Terrorismus und Stadtguerilla beschrieben. Im Vordergrund steht die 2. Generation der Terroristen und Ihre Tätigkeit, Strategie und Ideologie. Ein Kapitel beschäftigt sich mit ihren Lebenslaufanalysen. Der zweite Teil der Bachelorarbeit stellt die Diskussion in der Presse und auf der

politischen Bühne dar, die im Zusammenhang mit der RAF während des Jahres 2007 stattfand. Eine erregte Debatte löste eine eventuelle Begnadigung des ehemaligen RAF-Terroristen Christian Klar und die Freilassung der früheren RAF-Terroristin Brigitte Mohnhaupt im Frühling 2007 aus. Der Herbst verlief im Zeichen der Erinnerungen an das 30. Jubiläum des Deutschen Herbstes. Die Diskussion zeigte deutlich, dass das Thema RAF noch kein abgeschlossenes Kapitel der deutschen Geschichte ist. Ungezeigtes Bedauern der ehemaligen Terroristen, keine Aufklärung ihrer Verbrechen und unausreichende historische Verarbeitung der RAF, hindert der Abfindung mit der Geschichte.

Klíčová slova

Frakce Rudé armády, RAF, teroristická organizace, levicový extremismus, Německý podzim, milosti, Christian Klar, Brigitte Mohnhauptová

Schlüsselwörter

Rote Armee Fraktion, RAF, Terrororganisation, Linksextremismus, Deutscher Herbst, Gnade, Christian Klar, Brigitte Mohnhaupt

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 19.5.2008

Kristýna Juroszová

Obsah:

Úvod.....	7
1. Metodologie a kritika pramenů.....	10
2. Historické souvislosti.....	12
3. Co je to politický terorismus a městská guerilla.....	14
4. Historie RAF.....	16
4.1. 1. generace RAF.....	16
4.1.1. Ideologie a spisy.....	17
4.1.2. 1. generace ve vězení.....	18
4.2. 2. generace.....	20
4.2.1. Ideologie a strategie 2. generace.....	23
4.2.2. Členové 2. generace.....	24
4.3. 3. generace.....	29
4.4. Rozpuštění RAF.....	30
4.5. Reakce a postoj státu.....	32
5. Aktuální diskuze v Německu.....	33
5.1. Milosti.....	33
5.1.1. Brigitte Mohnhauptová.....	36
5.1.2. Christian Klar.....	41
5.2. Znovuotevření případu Buback.....	47
5.3. Diskuze v rámci 30. výročí Německého podzimu.....	51
Závěr.....	56
Summary.....	58
Použitá literatura.....	60
Seznam zkratk.....	66
Seznam příloh.....	67
Přílohy.....	68

Úvod

Čím to je, že se slova Rote Armee Fraktion (dále jen RAF) objevují stále na prvních stránkách všech německých novin? Proč i dnes, deset let od rozpuštění této teroristické organizace, věnují média problematice RAF tolik prostoru? Jak to, že Němce zajímají činy spáchané před třiceti lety více, než každodenní teroristické útoky v Afghánistánu či v Iráku? Proč se hlavní titulky věnují možnému propuštění či omilostnění bývalých teroristů, kteří již čtvrt století sedí za mřížemi, a o teroristických útocích v Bagdádu a jinde se napíše jen pár řádek? Přitom v těchto lokalitách zahyne rukou teroristů během jednoho dne více lidí než za celou dlouhou historii RAF. Jenže stále nepolevující vzrušená debata ve společnosti se týká právě terorismu z minulosti, který podle bezpečnostních expertů už dlouho nepředstavuje žádné nebezpečí. Důvodů proto je několik. Za prvé působila RAF právě v Německu a většina z dnešních čtyřicátníků na ni má osobní vzpomínky. Pamatují si pocit strachu, který dokázala skupina teroristů vyvolat. Vzpomínají si na policejní opatření a kontroly, s nimiž byli konfrontováni. Aktéři i oběti teroru mají zde svou tvář, jež je všeobecně známa díky médiím i policejnímu pátrání. Oproti tomu současný terorismus se odehrává daleko od Německa, v jiném kulturním prostředí. Další aspekt je ten, že kapitola RAF v dějinách Německa má výjimečné postavení. Nikdy předtím ani potom nedošlo k většímu narušení politického pořádku. RAF se pokusila narušit státní mocenský monopol. Odmítla právní stát a vyhlásila mu válku.

Téma své bakalářské práce RAF a aktuální diskuze v Německu jsem si vybrala právě proto, že je velmi současná a související debata je dokladem toho, že RAF je důležitou součástí německých dějin.

V první části své práce shrnuji historii RAF. Působení této teroristické organizace se běžně dělí na tři generace, každé z nich věnuji jednu podkapitolu. Musela jsem se též zabývat ideologií, strategií a spisy souvisejícími s RAF, tím se zabývám ve dvou kapitolách (viz podkapitoly 4.1.2. a 4.2.1.). V této práci se zvláště soustředím na 2. generaci teroristů, protože především o nich se vede současná diskuze. Snažím se přiblížit nejen

historický vývoj (viz podkapitola 4.2.), ale i jejich cíle, strategie a motivace k otevřenému střetu se státem. Příslušníci této generace již nebyli ovlivněni událostmi roku 1968. Během jejich působení se stát dostal pod takový tlak, který předtím ani potom nezažil. V kapitole nazvané Členové 2. generace (viz podkapitola 4.2.2.) se věnují analýze jejich biografii, která pomůže osvětlit, proč se zrovna tito lidé rozhodli chopit zbraně.

Je téma RAF uzavřenou kapitolou minulosti? Zajímá tato část německé historie ještě někoho? Probíhá na stránkách tisku diskuze o RAF? Pokud ano, je tato diskuze věcná nebo stále emotivní jako v sedmdesátých letech? Téma RAF se stále s určitou pravidelností vystupuje znovu na povrch. Ať už během 20. výročí Ofenzivy 1977 před deseti lety nebo v rámci rozpuštění RAF v roce 1998 se vždy rozpoutala diskuze. V neposlední řadě to bylo v souvislosti s kontroverzní výstavou v Berlíně v roce 2005.

V druhé části své práce mapuji právě debatu na téma RAF, jež se odehrála během uplynulého roku 2007. Pátá kapitola s názvem Aktuální diskuze v Německu je rozdělena do podkapitol podle hlavních témat, které nejvíce zajímaly německou společnost, jak bylo patrné z tisku. Rok 2007 se nesl ve znamení 30. výročí Německého podzimu (viz podkapitola 5.3.), kdy došlo k největšímu konfliktu mezi státem a teroristy. Právě v roce tohoto výročí se snažili dostat na svobodu dnes již bývalí teroristé Brigitte Mohnhauptová (viz str.69) a Christian Klar (viz str.71), kteří byli tehdy vůdčími postavami této organizace a mají na svědomí vraždy, přepadení a únos. Otázka, zda propustit na doživotí odsouzené teroristy z vězení, vyvolala kontroverzní debatu nejen na politické scéně, ale i ve společnosti (viz podkapitola 4.1.). Tato debata se záhy vyostřila. Nejhlasitěji zněla slova lítost, pokání, osvětlení činů a smíření. Na jedné straně stáli ti, kteří zastávali názor, že právě signál k smíření musí vyjít od státu v podobě udělení milosti. Naproti tomu jiní požadovali, aby tento podnět vyšel od bývalých teroristů. Oni by měli projevit lítost nad svými činy, konečně objasnit své zločiny a omluvit se za ně pozůstalým po obětech. Jenže lze vůbec očekávat projev lítosti od lidí,

kteří sedí již čtvrt století ve vězení a z jejichž výroků vyplývá, že se jejich názory na svět za tu dobu nezměnily?

Podzim roku 2007 se nesl v duchu vzpomínkových akcí. Celostátní deníky a časopisy připravily speciální přílohy, v nichž se zabývaly chronologickým vývojem RAF. Komentátoři se zabývali otázkami: Jak ovlivnila RAF vývoj Německa? Jak Němci vnímají teroristickou organizaci RAF a co pro ně znamená Německý podzim? Proč ještě téma RAF vzbuzuje zájem veřejnosti? Další otázkou, která se nabízí je, zda se liší názory komentátorů podle politického zaměření daných novin.

Na výše zmíněné problémy jsem hledala odpovědi v celoněmeckých seriozních tiskovinách. Tématu RAF se dostalo ve všech těchto periodikách velkého prostoru. Protože jsem chtěla postihnout názory jak pravicového, tak levicového politického spektra, vybrala jsem si tyto periodika: Süddeutsche Zeitung, Die Welt, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Tageszeitung, Frankfurter Rundschau, Der Spiegel a Focus. Deník Süddeutsche Zeitung, který vychází v současnosti v největším nákladu (pomineme-li bulvární deník Bild), platí v německém prostoru za liberálně kritické médium. Liberálně konzervativně je orientován deník Frankfurter Allgemeine Zeitung. Nakladatelství Axela Springera¹ vydává deník Die Welt. Levicově liberální deník Frankfurter Rundschau reprezentuje levicovou část politického spektra. Také tradičně levicově je založen deník Die Tageszeitung, který vznikl jako alternativa k „měšťáckým“ tiskovinám. Der Spiegel je týdeník s největším nákladem a dlouhodobě se problematikou zabývá, pro doplnění jsem si vybrala i konkurenční týdeník Focus. V Německu nejčtenější bulvární deník Bild a extrémně levicové noviny Junge Welt jsem z výběru vyčlenila. Z periodik jsem si vybírala nejenom komentáře, ale i informativní články, z kterých jsem získávala věcné poznatky.

---

¹ Axel Springer Verlag vydává také deník Bild. Nakladatelství se dostalo do konfliktu se studentským hnutím roku 1968. RAF zaútočila na sídlo nakladatelství v Hamburku 19.5.1972, útok si vyžádal 38 zraněných.

1. Metodologie a kritika pramenů

V první části práce zabývající se historií RAF jsem použila metodu chronologické deskripce. Druhá část práce je analýzou a komparací současného německého tisku. Při své práci jsem postupovala chronologicky i tematicky. V periodikách jsem vyhledávala témata: omilostnění a propouštění bývalých teroristů, 30.výročí Německého podzimu, případ Siegfrieda Bubacka a donucovací vazba.

Ve své práci jsem vycházela převážně z německy psané literatury. Základní informatice k problematice jsem získala z knihy Petera Butze, *RAF-Terrorismus in Deutschland* (Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1991). Autor věcně a nezájatě charakterizuje vznik RAF a její působení. Protože byla kniha vydána v roce 1991, nezachycuje rozpuštění této organizace. V knize jsem postrádala také poznámkový aparát, i když nechybí věcný a jmenný rejstřík. Pro první část mé práce byla zásadní kniha Tobiasa Wunschika, *Baader-Meinhofs Kinder-Die zweite Generation der RAF* (Opladen: Westdt. Verlag, 1997). Wunschik se zabývá převážně 2. generací, která zajímala i mne. V knize je zachycen nejen chronologický vývoj organizace, ale autor tematizuje i otázku strategie a cílů 2. generace. Věnuje se také jednotlivým členům a jejich biografii. V pečlivém poznámkovém aparátu najdeme odkazy na další zdroje. Při zpracovávání charakteristiky členů 2. generace mi byla velmi nápomocna kniha od kolektivu autorů *Analysen zum Terrorismus 2, Lebenslaufanalysen* (Jäger, Herbert. Schmidtchen, Gerhard. Süllwold, Lieselotte. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1981.). Autoři v ní velmi podrobně a zajímavě analyzují životopisy teroristů. Text je doplněn také mnoha tabulkami a grafy. Pro dokreslení jsem vycházela i z knihy Stefana Austa *Der Baader Meinhof Komplex* (Hamburg: Hoffman und Campe Verlag. 1997). Austova kniha je i díky svému poutavému stylu velmi populární a jednotlivé události jsou zachyceny značně podrobně, věnuje se však jen období od vzniku organizace do smrti představitelů 1. generace. Chybějící poznámkový aparát brání čtenáři dohledat si další informace. Podnětným přínosem ke studiu RAF bylo vydání knihy Anny Siemens *Für die*

RAF war er das System, für mich der Vater. (München: Piper Verlag, 2007.) Autorka vedla rozhovory s pozůstalými po obětech, s přímými účastníky a s kancléřem Helmutem Schmidtem. Kniha nabízí další článek pro pochopení fenoménu RAF. Nemohu opomenout jedinou českou publikaci na dané téma, RAF – Frakce Rudé armády od Šárky Daňkové (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006.) Autorka zpracovala téma RAF velmi živě a důkladně, zachytila nejen období všech tří generací, ale vše dokreslila západoněmeckými historicko-politickými a společenskými souvislostmi. Na závěr se věnuje také diskuzi v tisku v devadesátých letech a v rámci kontroverzní výstavy v Berlíně během roku 2003. V poznámkovém aparátu je možno najít mnoho dalších užitečných odkazů. Kniha RAF – Frakce Rudé armády úspěšně vyplnila naši mezeru ve zpracování německých dějin.

Svou prací se chci pokusit navázat na knihu Šárky Daňkové. V první části se proto věnuji převážně 2. generaci RAF, kdy sleduji nejen její chronologický vývoj, ale i strategii a cíle. V samostatné kapitole se věnuji biografickému rozboru členů 2. generace, abych přispěla k lepšímu pochopení jejich motivace ke vstupu do RAF. Uvedením současné diskuze na téma RAF chci osvětlit, proč je tato část německých dějin stále aktuální.

2. Historické souvislosti

Historici se shodují, že předpokladem vzniku RAF byly události roku 1968. V roce 1968 se západní Evropou přehnala vlna demonstrací studentů a přívrženců levice nespokojených se stávajícím stavem politiky a společnosti. Paradoxem je, že za železnou oponou uvadal zájem o spisy komunistických ideologů, naopak na západ od ní se staly hitem. Demonstrující toužili po celosvětové respektive komunistické revoluci. Za jeden z impulzů nepokojů roku 1968 se považuje válka ve Vietnamu. V prostředí Spojených států ale i Německa převzaly hlavní roli studentské organizace na univerzitách. Jmenovitě Socialistický německý svaz studentstva (SDS) prosazoval svobodu projevu, spolurozhodování na půdě univerzity a možnost zvát si přednášející podle svého výběru. Situace v Německu byla díky mnoha faktorům specifická. Po čtrnácti letech vlády opustil v roce 1963 křeslo kancléře Konrád Adenauer, zanechal po sobě hospodářsky úspěšnou i mezinárodně uznanou Spolkovou republiku Německo. Za jeho nástupce Erharda dosáhla ekonomika svého vrcholu, Němci si nedokázali představit, že by tomu někdy mohlo být jinak. Jenže v roce 1966 nastala lehká hospodářská recese, kterou Erhard nedokázal ustát, a svým odchodem otevřel cestu pro Velkou koalici pod vedením bývalého člena NSDAP Kurta Georga Kiesingera. V tomto zlomu právě tkví kořeny budoucího studentského hnutí, tehdy se vynořil problém tabuizované nacistické minulosti Německa. Poválečná generace v těchto letech studovala na vysokých školách a hledala cestu, jak se vyrovnat s tím, že generace jejich rodičů víceméně spolupracovala s nacistickým režimem. Dalším faktorem byla skutečnost, že vlivem Velké koalice Křesťanskodemokratické unie (CDU) a Sociálnědemokratické stany Německa (SPD) neexistovala parlamentní opozice, takže se studentské i většinou další levicové organizace chápaly jako mimoparlamentní opozice (APO). Impulsem protestů roku 1968 bylo projednávání ústavních zákonů pro případ výjimečného stavu, tzv. Notstandverfassung, které měly upravovat pravomoci vlády pro případ vnějšího či vnitřního ohrožení a měly být včleněny do Grundgesetz. Tyto zákony byly podstatné pro úplnou svrchovanost Německa, protože i po roce

1955 si pravomoci pro případ ohrožení ponechávaly spojenecké mocnosti. Protestujícím se nelíbilo, že zasahují do svobod člověka. Proběhlo mnoho demonstrací, jedna z prvních byla proti státní návštěvě Rézy Páhlaviho, při které zahynul student Benno Ohnesorg. V Německu ale nedošlo ke spojení studentů s odbory, takže hnutí roku 1968 nenabývalo takové intenzity a jak spontánně vzniklo, tak se i rozpadlo.

V roce 1969 se změnila politická reprezentace, poprvé od konce 2. světové války se ve Spolkové republice dostala k moci sociální demokracie v čele s Willy Brandtem, která pro mnohé znamenala pozitivní příslib do budoucna. Svých cílů protestující nedosáhli, zákony byly stejně schváleny, ale rok 1968 výrazně ovlivnil vývoj budoucí společnosti. Studentské hnutí bylo od počátku velmi heterogenní a vyvinulo se z něj mnoho alternativních spolků, např. ženské, mírové, ekologické. Jedním z východisek byla právě RAF, v níž se sešli radikálové, kteří se nehodlali smířit s nastolenými pořádky a začali proti státu bojovat násilím.

3. Co je to politický terorismus a městská guerilla

Politický terorismus nemá ustálenou definici. Peter Waldman, německý expert na terorismus, ho definuje: „Terorismus je vědomá provokace systému, systematické šíření strachu a hrůzy s cílem podrýt vládnoucí systém, kdy revoluční převrat "zdola" uskuteční jednotlivá uskupení na území státu.“² V rámci typologie politického terorismu se RAF řadí k subrevolučnímu terorismu, který spočívá v páchání násilných činů, politicky či ideologicky motivovaných, jež ovšem nejsou součástí kampaně přímo zaměřené na uchopení moci ve státě. Prostředky subrevolučního terorismu jsou politické a odvetné vraždy. Zároveň splňuje charakteristiku agitačního terorismu, jehož cílem není dobytí moci, nýbrž ozbrojená propaganda a zde jde především o to, ukázat všem potenciálním spojencům, že ozbrojený boj proti režimu je možný, vhodný a účelný. Dalším cílem agitačního terorismu je připravit půdu pro případnou občanskou válku a svržení režimu.³

RAF byla přísně hierarchizovaná kádrová skupina. Bojovou strategii čerpala z ultralevicového prostředí Latinské Ameriky a modifikovala si ji podle svého. Své předchůdce viděla v jihoamerické teroristické skupině Tupamaros, RAF se vždy sama chápala v mezinárodních souvislostech. Její strategie spočívala stejně, jako v jižní Americe, ve vybudování podzemní sítě, která by byla schopna realizovat útoky proti svrchované státní moci, a vytvořit v městském prostředí ohniska odporu, jež by svou existencí postupně strhávala masy k rozsáhlejšímu revolučnímu vystoupení. Hlavní taktikou byly útoky na státníky, policejní a vojenské objekty, centra ekonomické moci, únosy různých veřejných představitelů apod. Výzbroj tvořily především ruční zbraně a nástražné výbušné systémy, výjimečně se objevovaly ruční raketové střely. Městskou guerillu realizovalo maximálně několik desítek členů, kteří žili v ilegalitě a měli o něco větší počet stoupenců ve svém okolí, konkrétní akce pak uskutečňovala komanda o počtu několika jednotlivců. Ani RAF se

---

² Straßner, Alexander. *Die dritte Generation der "RAF" : Entstehung, Struktur, Funktionslogik und Zerfall einer terroristischen Organisation*. Wiesbaden: Westdt. Verlag, 2003, str. 31.

³ Strmiska, Maxmilián: *Politický terorismus*. MU v Brně, 1996, str. 28.

nepodařilo najít pro své akce odezvu ve skupinách, za jejichž zástupce se považovala.⁴ Pro RAF byl podstatný brazilský vůdce guerilly Carlos Marighella, který zemřel v roce 1969 a který napsal příručku pro městskou guerillu. Ve své příručce, jenž vyšla v roce 1970 i v německém překladu, definuje příslušníka městské guerilly jako toho, kdo bojuje proti vojenské diktatuře nekonvenčními metodami se zbraní v ruce. Podle Marighella je to politický revolucionář, patriot, bojovník za osvobození své země a přítel lidu a svobody.⁵ Baader v roce 1972 citoval Marighella: „Policisté budou tak dlouho pátrat v temnotách, až budou nuceni změnit politický stav na vojenský.“ Dále vysvětluje: „Nikdo ze zatčených doposud nevypovídal. Zprávy o úspěších mohou znít jen: zatčen nebo mrtvý. Síla guerilly je v odhodlanosti každého z nás. Nejsme na útěku. Jsme zde proto, abychom organizovali ozbrojený boj proti současnému uspořádání vlastnictví a proti rostoucímu vykořisťování lidu. Boj teprve začal.“⁶

---

⁴ dělnická třída, lid, utlačovaní třetího světa atp.

⁵ Peters, Butz. *RAF: Terrorismus in Deutschland*. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1991, str. 87.

⁶ Aust, Stefan. *Der Baader Meinhof Komplex*. Hamburg: Hoffman und Campe Verlag, str. 228.

4. Historie RAF

Kořeny RAF sahají ke studentskému hnutí roku 1968, kdy většina budoucích členů 1. generace RAF byla při těchto protestech agilní. Ulrike Meinhofová jednou napsala: „RAF vzešla z masy studentského hnutí.“⁷ Studentské hnutí ale odmítalo násilí na lidech jako prostředek. Jeden z nejznámějších vůdců studentského hnutí Rudi Dutschke RAF tvrdě odmítl, například po únosu Hannse Martina Schleyera prohlásil: „Terorismus je pouhá vražda, je proti socialistické etice.(...) Nemyslí na socialistickou emancipaci a osvobození lidu. Chtějí jen zabíjet.“⁸ Přesto to byl právě Dutschke, který v Německu poprvé použil výraz městská guerilla, avšak byl pouze jejím teoretikem. Ovšem už jeho kolega Kunzelman přešel se svou skupinou Tupamaros West Berlin půl roku před vznikem RAF do ilegality.⁹ Důležitým mezníkem pro formování RAF byl noční požár v obchodním domě ve Frankfurtu nad Mohanem z 2. a 3.dubna 1968, který založili budoucí teroristé. Gudrun Ensslinová útok odůvodnila slovy: „Udělalí jsme to na protest proti lhostejnosti, s níž lidé přistupovali k válce ve Vietnamu.“¹⁰ Následný soud proti žhářům a další vývoj byl katalyzátorem vzniku RAF.

4.1. 1. generace RAF

Málokterá teroristická skupina zná přesný den svého vzniku jako RAF: datujeme ho dnem 14.5.1970, kdy levicová novinářka Ulrike Meinhofová přišla do Německého ústředního institutu pro sociální otázky za zatčeným budoucím teroristou Andreasem Baaderem pod záminkou přípravy společné knihy. Za pomoci budoucích členů RAF došlo k jeho osvobození, při němž byl těžce zraněn jeden úředník. V dalších týdnech následovala logistická výstavba organizace přesně podle návodu Marighelly, ten ve své příručce

---

⁷ Peters, Butz. *RAF:Terorismus in Deutschland...*, str. 81.

⁸ Kraushaar Wolfgang. Rudi Dutschke und der bewaffnete Kampf, 20.8.2007, dostupné na http://www.bpb.de/themen/AWRK73,2,0,Rudi_Dutschke_und_der_bewaffnete_Kampf.html (ověřeno k 5.5.2007).

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Peters, Butz. *RAF:Terorismus in Deutschland..*, str. 36.

zdůrazňuje potřebu automobilů, peněz, zbraní a výbušnin.¹¹ Příslušníci v ilegaltě si také najímali konspirativní byty, falšovali své dokumenty a používali krycí jména. Na své aktivity získávali peníze přepadáváním bank. Pro ozbrojený boj, který chtěla skupina praktikovat, potřebovala výcvik. Krátce po vstupu do ilegality odjelo asi dvaceti osob do Jordánska do výcvikového tábora palestinského hnutí El Fatah.¹² Byl to počátek jejich dlouhodobé spolupráce. V Jordánsku se vyprofiloval pár Gudrun Enslinová a Andreas Baader jako vůdci skupiny. Bývalá uznávaná levicová novinářka Ulrika Meinhofová a právník Horst Mahler byli hlavními teoretiky skupiny.

Skupina brzy pocítila tlak policie, došlo k několika přestřelkám, kdy byly oběti na stranách policie i RAF. Touto skutečností a eskalací války ve Vietnamu odůvodnila RAF svou tzv. Májovou ofenzivu. V květnu roku 1972 provedla skupina sérii pumových útoků na policejní a armádní cíle, které připravily o život čtyři lidi. Díky pátrací akci policie došlo během června a července 1972 k rozbití skupiny a zatčení většiny jejích členů.

4.1.1. Ideologie a spisy

Jaké byly vlastně názory protagonistů RAF a proti čemu bojovali? Společensko-politická situace jim ve Spolkové republice Německo přišla neúnosná a chtěli ji změnit. Příčiny daného stavu viděli v kapitalismu, imperialismu a v tom, že se německá společnost nevyrovnala s nacistickou minulostí. Imperialismus se podle nich projevoval zejména ve Vietnamu a jiných státech třetího světa. Svými teroristickými guerillovými akcemi chtěli vytvořit masovou základnu pro revoluci, ve které viděli východisko. Dalším cílem akcí bylo odhalit údajně násilnickou, nelidskou podstatu západní společnosti, skrývající se pod maskou svobody a demokracie. Svoji pravou tvář měla státní moc ukázat právě v reakci na militantní akce. RAF hledala revoluční subjekt, nejdříve se zaměřila na dělnictvo, ale nedočkala se žádné odezvy. Posléze se obrátila na studenty a inteligenci. Také neúspěšně. I když

---

¹¹ Tamtéž, str. 87.

¹² Tamtéž, str. 84.

měla organizace po celá léta poměrně málo příznivců a nedokázala oslovit masy, neodradilo ji to od pokračování v činnosti. Nikdy také nedokázala formulovat, co by mělo přijít po vítězství nad kapitalismem a imperialismem.

Členové RAF se snažili oslovit veřejnost programovými spisy, letáky a později motáky z vězení. Jejich texty jsou typické nesrozumitelnými, složitými větnými konstrukcemi, doplněnými citacemi z Mao Ce-tunga, z Marxe či dalších představitelů světového komunismu. Základní tři spisy vyšly během let 1971-1972, za jejich hlavní autorku je považována Ulrike Meinhofová. Ve spisech Koncept městská guerilla, Městská guerilla a třídní boj a Akce Černého září v Mnichově – k strategii imperialistického boje¹³ se snažili vysvětlit a obhájit své činy. Svůj boj založili na tzv. Primátu praxe, to znamená na metodě pokus-omyl.

RAF se považovala za součást mezinárodní fronty a udržovala kontakty s dalšími levicovými teroristickými organizacemi v západní Evropě. Tyto vztahy byly podstatné z psychologických a praktických důvodů: organizace se mezi sebou zásobovaly například zbraněmi. Stejně jako studentské hnutí roku 1968 i teroristé vystupovali proti vykořisťování třetího světa. Vzhledem k tomu, že se RAF nedařilo v Německu najít revoluční subjekt, stala se osvobozenecká hnutí třetího světa pro představitele RAF přirozeným spojencem, příkladem a objektem jejich identifikace. V praxi vyvinuli největší kontakty s Palestinským osvobozeneckým hnutím (PFLP), v jehož táborech prošli výcvikem.

4.1.2. 1. generace ve vězení

Vězení se pro členy RAF stalo druhou frontou boje. Dělali všechno proto, aby si uchovali svou osobní a politickou identitu. Uvěznění teroristé, kteří byli drženi na samotce a každý v jiném vězení, si vzápětí vybudovali informační síť, přes kterou byli prostřednictvím svých advokátův kontaktu. Tímto způsobem také instruovali své stoupence na svobodě a tlačili na ně, aby

---

¹³ orig. Das Konzept Stadtguerilla, Stadtguerilla und Klassenkampf, RAF: Die Aktion des Schwarzen September in München – Zur Strategie des imperialistischen Kampfes.

je osvobodili. Považovali se za politické vězně, to čile využívali k propagandě, domáhali se lepších podmínek ve vězení a ukončení izolace. Z jejich iniciativy vznikla i Komise proti mučení vězňů v SRN izolaci¹⁴, která měla mobilizovat liberální veřejnost s cílem dosáhnout zrušení izolace politických vězňů. Pobočky měla ve 23 německých městech a z okruhu jejích stoupenců se rekrutovali noví bojovníci v ilegality.¹⁵ O jejich podmínkách ve vězení se hodně diskutovalo. Stát měl obavy z pokusů o jejich osvobození, proto zavedl takové podmínky, za jakých ještě žádná skupina ve vězení držena nebyla.¹⁶ Nakonec byli vězni soustředěni ve vězení po skupinách, tvrdé jádro bylo ve věznici Stuttgart Stammheim, kde probíhal i proces.

Nejsilnější zbraní RAF ve vězení byly hromadné hladovky. Těmi bojovali nejenom proti podmínkám ve vězení, ale zároveň se výborně hodily do jejich obrazu mučených. Důležitou roli hrálo to, že kolektivní hladovkou vyjadřovali svou příslušnost k organizaci a vzájemnou solidaritu. Mezi lety 1973-1989 drželi členové RAF dohromady deset kolektivních hladovek. Během třetí hladovky od září do února 1974 zemřel Holger Meins, i přes umělou výživu, zavedenou proti jeho vůli. Sympatizanti RAF viděli v jeho smrti vraždu. Na politické scéně probíhala současně diskuze, zda je opravdu správné přičítatnému člověku, který se rozhodl pro smrt hladem, násilím bránit v tomto jednání. Spolková republika se v tomto ohledu ale stále řídila zásadou, že stát nesmí žádného vězně nechat zemřít hladu, ani pokud si to dotyčný přeje¹⁷.

Soudní řízení s vůdci RAF bylo zahájeno 21. května 1975, konečného rozsudku se nedožila Ulrike Meinhofová, která pravděpodobně kvůli neshodám ve skupině spáchala sebevraždu.

---

¹⁴ orig. Komitees gegen Isolationsfolter in den Gefängnissen der BRD.

¹⁵ Peters, Butz. *RAF: Terrorismus in Deutschland...*, str. 154.

¹⁶ Tamtéž, str. 150.

¹⁷ Peters, Butz. *RAF: Terrorismus in Deutschland...*, str. 160.

4.2. 2. generace

Po zatčení 1. generace teroristů málokdo počítal s tím, že se zformují nové skupiny, které budou pokračovat v boji na základě stejné ideologie. Hlavním cílem vznikajících skupin bylo osvobodit své předchůdce, které považovali za své vzory, a pokračovat s nimi pak dále v boji. Tento scénář byl až do roku 1977 značně mlhavý. Pomalu se začínaly prosazovat nová uskupení. Mezi ně patřilo Hnutí 4.2.¹⁸, které podle instrukcí z vězení začalo budovat logistickou základnu. Ještě než se ale odhodlalo k nějaké akci, byli jeho členi zatčeni. Bývalý terorista Volker Speitel o něm později řekl: „Pro vězně ze Stammheimu bylo Hnutí 4.2. odstrašujícím příkladem, jak se dostat díky váhání a nečinnosti do policejní sítě.“¹⁹ Podstatný pro další vývoj událostí byl únos předsedy západoberlínské organizace CDU Petera Lorenze 27. února 1975. Únos měla na svědomí jiná skupina s názvem Hnutí 2. června²⁰ a docílila jím propuštění svých pěti členů. Bylo to poprvé a naposledy, kdy stát vyhověl únosům z řad příznivců RAF, a sklidil za to kritiku. Stát tím totiž ukázal, že je ochoten ustoupit a tím otevřel cestu dalšímu nátlaku. Tehdejší kancléř Helmut Schmidt k tomu později řekl: „Že to byla chyba, to jsem pochopil hned další den. Byla to pozvánka pro teroristy, aby znovu vzali rukojmí – v jistotě: Němci přistupují na výměnu. SRN se ukázala výměnou Petera Lorenze vydíratelná. Byla to vážná chyba. To se projevilo hned o pár týdnů později, když členové RAF vzali za rukojmí zaměstnance ambasády ve Stockholmu.“²¹ Šest týdnů od vydání teroristů zaútočilo komando Holgera Meinse na německou ambasádu ve Stockholmu. Byl to první pokus členů RAF osvobodit její hlavní kádry z vězení. Požadovali

---

¹⁸ Název dostalo podle data zatčení- 4.2.1974. Jeho členi byli Helmut Pohl, právník Eberhard Becker, asistenta v právní kanceláři Christa Eckes a v době zatčení teprve devatenáctiletý Wolfgang Beer.

¹⁹ Peters, Butz. *RAF: Terorismus in Deutschland...*, str. 194.

²⁰ Hnutí 2.června (Bewegung 2.Juni) byla levicová teroristická skupina působící v sedmdesátých letech zvláště v Západním Berlíně. Její název připomíná den 2.června 1967, kdy byl zastřelen student Benno Ohnesorg. Na rozdíl od RAF platilo Hnutí 2.června za rovnostářské společenství malých skupin. Nedostatečná koordinace bránila realizaci větších útoků. 2. června 1980 se hnutí samo rozpustilo a jeho členové se připojili k RAF.

²¹ Siemens, Anne. *Für die RAF war er das System, für mich der Vater*. München: Piper Verlag, 2007, str. 277.

propuštění 26 členů RAF a k tomu více než milion marek. Velký politický poradní sbor (který se sešel poprvé při únosu Lorenze a sehrál podstatnou roli při událostech roku 1977), složený z ministrů spolkové vlády, předsedů politických stran i poslaneckých frakcí v parlamentu a premiérů spolkových zemí pod vedením kancléře, rozhodl odmítnout požadavky teroristů. Roli v tom sehrála i skutečnost, že tentokrát bylo místo pobytu rukojmích známo a speciální jednotky by se tedy mohly pokusit je osvobodit, a navíc teroristé požadovali propuštění svých vůdců obviněných z vražd. Akce tedy skončila pro RAF fiaskem, celková bilance obětí byla dvě na straně RAF a dvě na straně diplomatického sboru. RAF ze svého neúspěchu vyvodila pouze to, že příště nesmí být místo držení rukojmích známo, ale nevydedukovala z toho, že stát už nikdy ustupovat nebude a vězně za žádnou cenu nevydává.²² Proto dále hledala osoby vhodné pro únosy.

Zlomový okamžik pro RAF nastal, když byla z vězení ve Stammheimu 8. února 1977 propuštěna tehdy sedmadvacetiletá Brigitte Mohnhauptová. Mohnhauptová, která měla již zkušenosti z dob působení 1. generace a navíc byla instruovaná od hlavních kádrů z vězení, dokázala rychle jednat, vybudovat pevnou základnu RAF a těšit se u tehdejších členů²³ v ilegalitě vážnosti. I kvůli velkému tlaku z vězení začali brzy diskutovat o plánované ofenzivě během roku 1977. Nemělo se jednat pouze o za sebou jdoucí trestné činy, ale vše mělo být koncipováno jako jedna velká akce, jejíž jednotlivými útoky by se stát postupně dostal pod doposud největší tlak. Zasažena a ohrožena se měla cítit i celá západoněmecká společnost. Tím si chtěli připravit půdu pro samotné osvobození, které se mělo uskutečnit výměnou rukojmích; vzorem byl únos Lorenze v roce 1975. První obětí roku 1977 byl nejvyšší státní zástupce Siegfried Buback. V očích členů RAF byl Buback zosobněním nenáviděného státu. Podle nich s nimi vedl válku a mohl za likvidační strategii proti vězňům z řad RAF (více viz 4.2.). Tři týdny po vraždě Bubacka a jeho

---

²² Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder-Die zweite Generation der RAF*. Opladen: Westdt. Verlag, 1997, str. 170.

²³ Na počátku roku 1977 byli v ilegalitě Christian Klar, Knut Folkers, Adelheid Schulz, Stefan Wiesniewski a Peter- Jürgen Boock.

doprovodu byl vynesena doživotní rozsudek nad Baaderem, Ensslinovou a Raspem, což vedlo ke zrychlení práce členů v ilegalitě. Nyní se soustředili na únosy, pokud by akce ztroskotala, měli v plánu unesené osoby zlikvidovat. To se právě stalo při pokusu o únos Jürgena Ponta, mluvčího představenstva Dresdner Bank. RAF v tomto případě využila Susanne Albrechtové, jejíž rodina se přátelila s rodinou Ponta. Díky ní se Brigitte Mohnhauptová spolu Christianem Klarem dostala lehce do jeho domu, kde místo únosu došlo k jeho zabití. Na nevydařený únos Jürgena Ponta měl pravděpodobně navazovat únos Hannse Martina Schleyera, kterým se měl vystupňovat tlak na stát.

Období, které dostalo následně označení Německý podzim, začalo únosem Předsedy svazu zaměstnavatelů 5.září 1977 komandem Siegfrieda Hausnera, při němž byl zastřelen řidič a tři členové ochranky. Pět týdnů před únosem mu byla přidělena nejvyšší možná ochrana, protože byl chápán za možný příští cíl RAF.²⁴ Pro členy RAF byl nejen symbolem nenáviděného západoněmeckého kapitalismu, navíc byl v době nacistického režimu členem NSDAP i SS.²⁵ Během 44 horkých dní se několikrát sešel Velký politický poradní sbor, který se rozhodl nesplnit požadavky teroristů²⁶, hrát o čas a snažit se objevit místo úkrytu únosců. Sám kancléř se scházel v těch dnech k diskuzím s levicovými intelektuály, s nimiž se snažil najít odpověď na otázky, co dovedlo dřívější mladé idealisty k organizovanému zločinu, ohrožujícímu životy jiných lidí.²⁷ Případ provázely chyby policistů a všichni se obávali další eskalace násilí. K vystupňování situace došlo 13. října 1977, kdy bylo na trase Palma de Mallorca-Frankfurt nad Mohanem uneseno palestinským komandem letadlo Landshut společnosti Lufthansa. Potvrdily se obavy Němců, když vyšlo najevo, že obě akce jsou propojeny. Velký politický poradní sbor rozhodl o osvobození cestujících speciální jednotkou GSG 9, k úspěšné akci došlo v

---

²⁴ Peters, Butz. *RAF:Terorismus in Deutschland....*, str. 240.

²⁵ Za války působil v Praze, v roce 1941 byl jako vedoucí nacistického studentského svazu pověřen poněmčováním studentského života a podílel se na drancování českého průmyslu a posíláním lidí na nucené práce.

²⁶ Teroristé žádali propuštění 11 teroristů, pro každého 100 000 DM a dopravení do země vlastní volby.

²⁷ Schmidt, Helmut: *Na společné cestě*. Praha: Pragma. 1997, str. 90.

somálském Mogadišu. V reakci na to spáchal Andreas Baader, Gudrun Ennslinová a Jan Carl Raspe ve věznici Stuttgart Stammheim sebevraždu a následně zastřelili teroristé ze msty Schleyera.

4.2.1. Ideologie a strategie 2. generace

2. generace na rozdíl od 1. generace neuveřejnila dlouho žádné ideologické vysvětlení svých činů. Neměla potřebu něco takového vydávat, protože navazovala ve většině na zakládající generaci. Jejím hlavním cílem bylo osvobodit své hlavní kádry z vězení a posléze s nimi dále bojovat. Zlom v bojové strategii nastal právě uvězněním 1. generace teroristů. Sami vězňové díky informačnímu systému tlačili na své kolegy na svobodě, aby se odhodlali k akci a osvobodili je. V letech 1973-74 bylo již zřejmé, že se RAF nepodařilo získat masy na svou stranu, proto vězňové změnili taktiku. Odklonili se od principu Městská guerilla, tzn. od snahy získat masy na svou stranu, a bylo pro ně podstatnější, aby zapůsobila jejich vlastní konfrontace se státem.²⁸ Změna taktiky i agitace je vidět z jejich projevů v soudním líčení. Při vzniku RAF ještě nebyla jasná představa o důležitosti vězněných pro skupinu, ani Meinhofová nepřikládala ve spisech Baaderovu osvobození důležitost. Naproti tomu ve své výpovědi před soudem 13. září 1974 uvedla: „Osvobození Baadera byla exemplární akce, protože antiimperialistický boj znamená vlastně osvobozování vězňů z vězení, kterým systém pro všechny je.“²⁹ Svými prohlášeními se snažili legitimizovat své vysvobození. Hladovky využívali nejenom k propagandě, ale také k probuzení solidarity u svých následovníků. Zvláště smrt Holgera Meinse následkem hladovky vyvolala velkou míru solidarity. Mnoho budoucích teroristů uvedlo ve svých svědectvích, že tato skutečnost byla pro ně hlavní motivací vstupu do RAF. Volker Speitel řekl: „Diskuze ztratila svůj defenzivní charakter. Smrt Holgera Meinse potvrdila, nejen co vězňové už dlouho tvrdili, ale i naše vlastní pocity. Naše legální chování

²⁸ Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder...*, str. 168.

²⁹ Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder...*, str. 168.

bylo u konce.³⁰ Susanne Albrecht řekla o svých pocitech nad fotografiemi mrtvého Meinse: „Cítila jsem bezmocný vztek a nenávisť. Kdybychom ostatní z vězení nedostali, také by byli zabiti.“³¹

Svůj první spis vydali příslušníci 2. generace až v roce 1982. Tzv. „Mai Papier“³², který byl nalezen v jednom konspirativním bytě, ukazuje, že jejich myšlenky prošly revizí za deset let od uveřejnění posledního spisu. RAF se v něm také snaží vyrovnat s neúspěchem ofenzívy roku 1977 a stanovit si plány do budoucna. Ve spise stojí, že skupina udělala v roce 1977 chyby a prodělala nejtěžší porážku.³³ Reflexe roku 1977 probíhala i u členů RAF ve vězení. Ingmar Möller viděla chybu u svých kolegů v ilegalitě v tom, že podcenili politickou dimenzi své činnosti a nedokázali politicky pracovat. Nejvíce to bylo patrné při únosu Hannse Martina Schleyera, když dostatečně neozřejmili, proč si za oběť vybrali právě jeho.³⁴ Do budoucna teroristé plánovali vybudovat v Německu antiimperialistickou frontu, která by organizovala vojenské útoky, koordinované vojenské projekty a politické iniciativy.³⁵ I když chtěla 2. generace RAF spisem získat nové sympatizanty, příznivci levice byl odmítnut. Nezapůsobil na ně obsah ani těžkopádná forma, kterou byl napsán. Mai Papier je posledním zásadním spisem RAF.

4.2.2. Členové 2. generace

V této kapitole se chci věnovat biografickému rozboru příslušníků druhé generace RAF. Protože se nikdo nestane teroristou přes noc, všichni budoucí členové RAF prošli zajímavým vývojem. Budoucí teroristé mají mnoho společných biografických a psychologických rysů. Předznamenal sociální vývoj budoucích teroristů jejich pozdější činnost? Byl jiný než u jejich vrstevníků? Pokud ano, byl už jím člověk předurčen stát se teroristou?

---

³⁰Tamtéž, str. 206.

³¹Schrep, Bruno. Der Verrat. *Der Spiegel*. No.42, 2007, str. 100.

³²nesl název Guerilla, odboj a antiimperialistická fronta.

³³Peters, Butz. *Der letzte Mythos der RAF*. Berlin: Ullstein, 2006, str. 295.

³⁴Tolmein, Oliver. *RAF- Das war für uns Befreiung*. Hamburg: Konkret Literatur Verlag, 2002, str. 145.

³⁵Peters, Butz. *Der letzte Mythos der RAF...*, str. 296.

Co vlastně bylo hlavní pohnutkou vstupu do ilegality a následné spoluúčasti na činech teroristické organizace? Hledáním odpovědi na tyto otázky by mohla být věnována samostatná práce, proto chci na tomto místě uvést jen zásadní body, které vyplývají z rozboru životopisů. Autoři studií, kteří se osobnostmi RAF zabývali, vycházeli nejen z této analýzy, ale z výpovědí před soudem a z rozhovorů s bývalými členy.

Více než polovina teroristů vyrůstala v blahobytu, pocházela z vyšší sociální vrstvy a jejich otcové měli vyšší funkci v zaměstnání.³⁶ Z tohoto faktu vyplývá, že měli v budoucnu vyšší nároky na sebe i okolí a byla pro ně samozřejmá jejich vlastní vedoucí pozice. Zde ale také vzniká první konflikt: úspěšní rodiče pomohli ekonomickému zázraku po válce a očekávali, že děti půjdou v jejich stopách a budou mít stejné priority jako oni. Jenže jejich potomci byli v zásadě proti materialismu a neplnili ani jinak očekávání rodičů, kteří na ně měli vysoké nároky. Tento generační střet postupně přerostl i v názorový rozpor. Budoucí teroristé se od raného mládí zajímali o politiku a o minulost svých rodičů v nacistickém státě. Politiku používali jako nástroj, jak se osamostatnit od rodičů. Navíc každý čtvrtý z nich vyrůstal po dosažení čtrnácti let v neúplné rodině.³⁷ Boj proti společnosti byl fakticky pokračováním boje proti rodině a zároveň pokusem o emancipaci v dospívání. „Konflikt s otcem a boj proti státu se mohl začít vzájemně prolínat.“³⁸

Jak už vyplývá z rodinného původu, teroristé RAF měli nadprůměrné vzdělání. 47% z nich složilo maturitu, což na poměry tehdejšího Německa bylo velmi vysoké číslo, protože u jejich ostatních vrstevníků to bylo pouze 19%.³⁹ Vysokou školu navštěvovalo 42% z nich, ale málokdy ji dokončili, což přímo souvisí s připojením k organizaci a se vstupem do ilegality, protože tato alternativa byla pro ně lákavější než ukončení školy. Nedokázali uspokojit tlak

---

³⁶ Otec vyšší pozici v zaměstnání-39% mužů a 60% žen, ve srovnání v celé populaci 12% (viz Jäger, H. Schmidtchen, G. Süllwold, L. *Analysen zum Terrorismus 2, Lebenslaufanalysen*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1981, str. 21.

³⁷ Jäger, Herbert. Schmidtchen, Gerhard. Süllwold, Lieselotte. *Analysen zum Terrorismus 2, Lebenslaufanalysen*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1981, str. 29, např. Wittová, Mohnhauptová, Wisniewski, Vietová, Boock, Beer.

³⁸ Tamtéž, str. 143.

³⁹ Jäger, Herbert et.al, *Analysen zum Terrorismus 2...*, str. 25.

ctižádostivých rodičů, svou realizaci hledali jinde. Připojení ke skupině, která chce změnit společenský stav, pro ně znamenalo zvýšení sebevědomí. Měli pocit, že patří k elitě, která má za úkol tento svět změnit. Na univerzitách bylo levicové prostředí a nacházelo se tam mnoho lidí s extremistickými názory, kteří byli připraveni použít k jejich prosazení násilí.⁴⁰ V souvislosti s univerzitou se vysvětluje také jeden fenomén, který souvisí s RAF, a tím je vysoké procento žen v organizaci. V tehdejší Německu pocházely studentky hlavně z lepších rodin, které kladly větší důraz na vzdělání. Obecně oborem jejich studia byla především pedagogika, sociologie, psychologie a politika.⁴¹ Skoro polovina studentů univerzity z řad RAF bydlela při studiu v komunách či společných bytech, ve kterých se sdružovali lidé s podobným názorem, zde s extrémně levicovým.⁴² Z toho vyplývá, že se v období před svým vstupem nepohybovali v prostředí s odlišnými názory a při tomto společném soužití se utvrdili ve svých postojích. Přitom u jiných studentů bylo bydlení v komunách a společných bytech mnohem méně obvyklé. Co se drog týče, kdy mělo kontakt s drogou 27% budoucích členů RAF, je číslo na tehdejší dobu průměrné.⁴³ Žili také jen ve velkých městech s velkými univerzitami, nejvíce v Berlíně, Hamburгу, Frankfurtu, Stuttgartu a Mnichově.⁴⁴ Kritická fáze v životě teroristů nastala při přechodu ze školy do zaměstnání. Pouze 35% z členů RAF před vstupem do ilegality pracovalo, v rámci celé populace mezi dvaceti až čtyřiceti lety pracovalo 60% obyvatel.⁴⁵ Budoucí teroristé byli buď nezaměstnaní nebo vykonávali jen příležitostné práce a neintegrovali se do pracovního života. Nezískali stejné zkušenosti jako jejich vrstevníci, jako například dokázat se podřídit autoritě, plnit povinnosti, hledat kompromisy a odhadnout své vlastní schopnosti.

Vojenskou službu ve většině případech odmítli nastoupit, čímž manifestovali kritický vztah ke státu. Každý třetí budoucí terorista vykonal

---

⁴⁰ Tamtéž, str. 80.

⁴¹ Tamtéž, str. 39.

⁴² Tamtéž, str. 44.

⁴³ Tamtéž, str. 41.

⁴⁴ Tamtéž, str. 43.

⁴⁵ Tamtéž, str. 24.

před vstupem do ilegality nějaký trestný čin a každý čtvrtý byl v této souvislosti trestán, nejčastěji za dopravní přestupky, držení drog či loupež.⁴⁶ Pozdější členové RAF se ale neomezovali pouze na diskuze či gesta, zapojovali se také do politických akcí a ve srovnání se svými vrstevníky se mnohem více angažovali. Účastnili se povolených i nepovolených demonstrací či na protiprávním obsazení prostor. Těmito akcemi definovali příslušnost ke skupině. Postupně přecházeli do izolace, přestali se stýkat s rodiči, partnerem a přerušili styk i s dětmi. Věk německých levicových teroristů byl spíše nižší. V roce 1981 bylo 18% teroristů 17 až 20 let, 36% dosáhlo věku 21 až 25 let, jen čtvrtina byla ve věku 26 až 30 let a jen každý pátý překročil věk 31 let.⁴⁷

Jak již bylo zmíněno, největším specifikem RAF, ale i jiných levicových skupin jako například Hnutí 2. června, je vysoká přítomnost žen na rozdíl od skupin pravicových extremistů. V RAF se nedělaly žádné rozdíly mezi pohlavími, naopak ženy zpravidla obsazovaly vedoucí pozice, a to se týká všech tří generací bez výjimky. Zastoupení žen bylo v určitých fázích až 60%.⁴⁸ V 1. generaci ještě převažovali muži, i když novinářka Ulrike Meinhofová vytvořila všechny ideologické texty, Gudrun Ensslin měla na starost finance a na osvobození Baadera v roce 1970 se podílelo pět žen a jen jeden muž. V roce 1976 bylo z 28 hledaných teroristů 15 žen a v roce 1986 už na seznamu hledaných osob převažovaly ženy. „Ženy měly u RAF hlavní slovo“, vyjádřil se jeden ex-terorista, „my muži jsme byli určeni na hrubé a řemeslné práce.“⁴⁹ Důvodem, proč tolik žen bylo činných v RAF, se zabývalo mnoho odborníků. Shodli se na tom, že motivací nebyl feminismus, protože cíle feminismu se neshodovaly s cíli RAF.⁵⁰ Ženy ale mohla vést touha po

---

⁴⁶ Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder...*, str. 72.

⁴⁷ Tamtéž, str. 71.

⁴⁸ Jäger, Herbert et al. *Analysen zum Terrorismus 2...*, str. 106.

⁴⁹ Schrep, Bruno. Der Verrat. *Der Spiegel*. No.42, 2007, str. 106.

⁵⁰ Feminismus bojuje proti patriarchátu, terorismus proti státu; rozdílně vnímají roli násilí; pro feminismus je situace žen základ diskriminace, pro terorismus je to jen jeden aspekt útlaku od státu; feminismus odmítá sebeobětování, terorismus ho od svých přívrženců vyžaduje. Ženy nepáchaly zločiny jako ženy, ale jako nositelky politických názorů. (viz Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder...*, str.86).

jisté emancipaci a sebeuplatnění, které jim společnost v té době nenabízela, zvláště ne těm s vysokoškolským vzděláním. Není z historického hlediska nic nového, že ženy jsou větší fanatičky než muži. U RAF to vidíme na chování teroristek ve vězení. Ženy držely skupinu pohromadě, podporovaly slabé členy, ale zároveň je kritizovaly. Zvláště agresivně reagovaly na projevy slabosti u svých kolegyň. Dokonce dopisy a poznámky teroristů mužského pohlaví obsahují více osobních sdělení než u žen.⁵¹ Dalším důvodem může být, že ženy jsou více ovlivnitelné skupinou a dokážou se déle držet určitých myšlenek.⁵² Jak je již uvedeno výše, 60% žen pocházelo z vyšších kruhů, jejich konflikt v rodině tím byl ještě silnější. Například Susanne Albrecht prohlásila: „Můj původ mi byl trapný.“⁵³ Nejvěrohodnější vysvětlení najdeme ve statistice, podíl žen mezi teroristy přímo odpovídá podílu žen mezi studenty univerzit.⁵⁴

Členové RAF se rekrutovali z široké základny sympatizantů, která byla v době uvěznění 1. generace obzvláště velká. Zakládající členové dokázali bravurně využít propagandu a přesvědčili část veřejnosti o tom, že jsou mučeni izolací, a také se prohlašovali za politické vězně. Většina budoucích členů byla před svým vstupem do ilegality činná v některé ze skupin zabývajících se bojem za práva vězňů. Několik stovek levicových radikálů se sdružovalo v Komitees gegen die Folter politischen Gefangenen in BRD⁵⁵, které vznikly ve 23 německých městech nebo v organizaci Rote Hilfe. Aktivita sympatizantů se vystupňovala po smrti Holgera Meinse během jeho hladovky, kterou interpretovali jako vraždu. Dalším náborovým místem pro členy RAF bylo uskupení kolem doktora Hubera z Heidelbergu s názvem Socialistický kolektiv pacientů, jehož heslem bylo: „Systém nás nechal onemocnět, dáme nemocnému systému smrtící ránu.“⁵⁶

---

⁵¹Jäger, Herbert et al. *Analysen zum Terrorismus 2, Lebenslaufanalysen*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1981. str.108.

⁵²Tamtéž, str. 107.

⁵³Schrep, Bruno. Der Verrat. *Der Spiegel*. No.42, 2007, str. 99.

⁵⁴Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs...*, str. 87.

⁵⁵Výbory proti mučení politických vězňů v SRN.

⁵⁶Peters, Butz. *Der letzte Mythos der RAF*. Berlin: Ullstein, 2006. str. 101.

4.3. 3. generace

Z ofenzivy roku 1977 vzešla RAF značně oslabena. Mnoho členů v ilegalitě ztratilo motivaci po smrti hlavních kádrů bojovat, mnoho z nich emigrovalo do NDR. Členská základna byla také oslabena zatýkáním, v roce 1982 se policistům podařilo zadržet hlavní vůdce 2. generace Mohnhauptovou a Klara. Skupina v ilegalitě ztratila i své zázemí a k tomu musela řešit drogovou závislost Jürgena Petera Boocka (viz str. 72).⁵⁷ Trvalo další dva roky, než byla skupina znovu akceschopná. Představitelé 1. a 2. generace byli policii i veřejnosti známí, příslušníci poslední generace jsou všeobecně neznámí. Za její zločiny byly také zatím odsouzeny jen dvě ženy: Eva Hauleová a Brigitte Hogefeldová (viz str. 75).

3. generace se v mnohém lišila od svých předchůdců. Poučila se totiž z jejich chyb a vysoce se profesionalizovala. Teroristé po sobě nenechávali žádné stopy ani otisky prstů, proto většina jejich zločinů není vyřešena a neví se, kdo je spáchal. Ve své strategii vycházeli ze spisu Mai Papier a snažili se uvést v život teorii západoevropské antiimperialistické fronty. Usilovali o navázání spolupráce s teroristickými skupinami v dalších západoevropských státech.⁵⁸ Na domácí frontě byli také činní. Tušili však, že nejsou schopni dostat své kolegy z vězení, proto se alespoň snažili dosáhnout zlepšení jejich vězeňských podmínek. Jejich útoky, kterým padlo za oběť 9 lidí, mířily proti vojenským základnám a představitelům hospodářského komplexu. I když odborník na problematiku RAF Peter Butz tvrdí, že jejich činy jsou kriminologicky přesně vyřešeny⁵⁹, pachatele těchto činů dosud neznáme.⁶⁰ K vyřešení chyběla moderní technologie, zvláště analýza DNA. 3. generace byla kritizována i od svých předchůdců pobývajících ve vězení za zbytečné a

---

⁵⁷ Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder ...*, str. 181.

⁵⁸ S Action Dotecte (AD) ve Francii, s Cellules Communites Combattantes (CCC) v Belgii a s Brigade Rose (BR) v Itálii.

⁵⁹ *Die Welt*, 20.4.2008, dostupné na http://www.welt.de/politik/article1920685/Warum_sich_die_RAF_vor_10_Jahren_aufloeste.html (ověřeno k 1.5.2008).

⁶⁰ Mezi neobjasněné vraždy patří: smrt šéfa Motoren- und Turbinen-Union Ernsta Zimmermanna (1985), předsedy Siemensu Heinze Beckurtse (1986), Gerolda Braunmühla – vysokého úředníka Ministerstva zahraničí (1986), předsedy představenstva Deutsche Bank Alfreda Herrhausena (1989) a šéfa instituce Treuhandanstalt Detleva Rohweddera.

neospravedlnitelné zabíjení. Největší kritiku sklídila vražda amerického vojáka Edwarda Pimentala, pouze kvůli získání jeho identifikační karty.⁶¹

4.4. Rozpuštění RAF

20. dubna 1998 obdrželo několik německých médií osmistránkový dokument, ve kterém RAF vyhlásila své rozpuštění. V té době od jejich posledního útoku na věznicu ve Weiterstadtu uběhlo již pět let. V textu stojí: „Dnes jsme ukončili tento projekt. Městská guerilla v podobě RAF je nyní historií.“⁶² RAF se v něm také snažila vyrovnat se svým faktickým neúspěchem. „Stojíme si za svou historií. RAF byl revoluční pokus jedné menšiny přispět k přeměně kapitalistických poměrů proti tendencím této společnosti. (...) Konec tohoto projektu ukazuje, že jsme na této cestě neobstáli, ale to nemluví proti legitimnosti a nutnosti této revolty.“⁶³ Jako svou chybu chápali nedostatečnou politickou komunikaci. „Koncept RAF zná nakonec jen ozbrojený boj. V žádné fázi naší historie z něj nevzešla nějaká organizace nad jeho rámec.“⁶⁴ Ani v tomto textu nenajdeme projevení lítosti nad oběťmi. Příslušníci RAF si ale připomněli své padlé spolubojovníky i druhy z palestinské osvobozené fronty PFLP, kteří zahynuli během únosu letadla Landschut.

Konec RAF se očekával už dlouho, málokdo doufal, že ještě dojde k formálnímu rozpuštění. Skutečný rozpad začal už po roce 1989, i když se tvrdé jádro organizace ani po pádu zdi neodklonilo od boje proti imperialismu a uskutečnilo několik dalších atentátů. Rozpadu RAF urychlila Kinklova iniciativa. Ustanovená komise pro boj proti terorismu chtěla na prvním místě vyřešit situaci vězňů z řad RAF. Jeden zástupce prohlásil: „Bez vězněných

---

⁶¹ Tolmein, Oliver. *RAF- Das war für uns Befreiung...*, str. 190.

⁶² Straßner, Alexander. *Die dritte Generation der "RAF" : Entstehung, Struktur, Funktionslogik und Zerfall einer terroristischen Organisation*. Wiesbaden : Westdt. Verlag, 2003. str. 360.

⁶³ Rath, Christian. Guerilla wird Geschichte. Tageszeitung. 18.4.2008, dostupné na <http://www.taz.de/nc/1/politik/deutschland/artikel/1/guerilla-wird-geschichte&src=PR> (ověřeno k 1.5.2007)

⁶⁴ Tamtéž.

není žádná RAF.⁶⁵ Tehdejší ministr spravedlnosti Klaus Kinkel (FPD) vyhlásil na tříkrálovém setkání strany FPD v roce 1992 tzv. „smířlivou iniciativu“, která znamenala umožnit propuštění bývalých členů RAF. Znamenalo to, že i doživotně odsouzení z řad RAF budou mít možnost po uplynutí minimální doby pobytu ve vězení stanovené soudem, pokud od nich nebude hrozit žádné nebezpečí, dostat se opět na svobodu. RAF na tuto iniciativu reagovala vyhlášením klidu zbraní. Dalším smířlivým gestem od státu bylo propuštění dvou vězňů ze zdravotních důvodů. Kvůli Kinklově iniciativě došlo k názorovým neshodám mezi členy RAF. Jedna část byla pro zastavení násilí ve prospěch předčasného propuštění vězňů. Tuto skupinu reprezentovali vězni Knut Folkers, Lutz Taufer a Karl-Heinz Dellwoo a členové RAF v ilegality. Naproti nim stáli zastánci tvrdého jádra ve vězení, Brigitte Monhauptová a Helmut Pohl a příznivci RAF v legalitě. Tato skupina byla také proti zastavení násilí, ale stále trvala na revolučních myšlenkách. Heinz-Karl Dellwoo k tomu namítal: „Nestačí vyhrožovat s pokračováním politické koncepce, v jejíž perspektivu nevěří ani nepřítel, ani levice či společnost.“⁶⁶ Dellwoo také apeloval za propuštění některých vězňů prohlášením, že nikdo z nich nevstoupí po svém případném propuštění znovu do ilegality a nepřikloní se k ozbrojenému boji.⁶⁷ Tohoto bývalého teroristu považovali někteří z RAF za zrádce. Sám Dellwoo a jeho spoluvězni ve věznici v Celle odmítali vyšetření u psychologů, které mělo určit, zda od nich hrozí ještě reálné nebezpečí, což komplikovalo propuštění. Brzy Kinklova iniciativa ztroskotala vzhledem k novým procesům proti RAF, které se uskutečnily po zatčení teroristů zmizelých v NDR.⁶⁸ Přesto iniciativa vedla v devadesátých letech k propuštění několika vězňů s doživotním trestem.⁶⁹

---

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Rath, Christian. *Guerilla wird Geschichte*. Tageszeitung. 18.4.2008, dostupné na <http://www.taz.de/nc/1/politik/deutschland/artikel/1/guerilla-wird-geschichte&src=PR> (ověřeno k 1.5.2007)

⁶⁷ Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder...*, str. 412.

⁶⁸ Tím se některým stávajícím vězňům zvýšila minimální doba pobytu ve vězení. Např. Klarovi.

⁶⁹ Irmard Möller (po 22 letech), Cristine Kuby, Lutz Taufer, K.-H. Dellwo (všichni po 20 letech), Knut Folkers (po 18 letech), Hanna Krabbe (po 21 letech), P.-J.Boock (po 17 letech), Stefan Wiesniewski (po 21 letech), Sieglinde Hofmann (po 19 letech).

4.5. Reakce a postoj státu

Spolková republika Německo se během působení RAF dostala několikrát pod velký tlak, na který nebyla připravena reagovat. Stála před rozhodnutím zda změnit nebo upravit zákony na obranu proti terorismu. Na druhou stranu jí hrozilo, že bude obviněna z omezování svobody občanů nebo z toho, že svým tvrdým postupem jen popouzí teroristy k dalším činům a přiosťruje konfrontaci. První reakcí státu bylo schválení tzv. Usnesení proti teroristům, které vyvolalo ostrou kritiku. Týkalo se státních zaměstnanců, kteří byli Úřadem na ochranu ústavy prověřováni, jestli nebyli v minulosti členy nějakého extremistického hnutí. Usnesení bylo zrušeno v roce 1978.⁷⁰ K největším úpravám v trestním zákoníku došlo během prvního procesu s teroristy. V roce 1974 schválil Bundestag první balík tzv. protiteroristických zákonů.⁷¹ V druhém balíku protiteroristických zákonů schválených roku 1976 byl paragraf, který obsahoval nově jako skutkovou podstatu trestného činu „budování teroristických uskupení“.⁷² I podpora a propagace těchto skupin byla pokládána za trestný čin. Politici byli oceňováni za to, že se dokázali rychle dohodnout a prokázali svou akceschopnost.

Také policie musela čelit novým protivníkům. Nejvíce se o zlepšení práce kriminalistů zasloužil Horst Herold, který stál v letech 1971 až 1981 v čele Spolkového úřadu pro vyšetřování (BKA). Úřad vybudoval rozsáhlou, na svou dobu unikátní počítačovou databázi, kam ukládal údaje a vyhodnocoval je. Mnohými byl ale kritizován a obviňován z toho, že chce vytvořit totalitní stát.⁷³

---

⁷⁰ Daňková, Šárka. *RAF-Frakce Rudé armády*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2006. str. 46.

⁷¹ Podle jeho paragrafů mohl být obhájce vyloučen z obhajoby pro podezření, že se podílel na trestném činu, z něhož byl obviněn jeho klient, nebo že maří vyšetřování. Nebylo povoleno, aby více obžalovaných mělo stejného obhájce. Obviněný mohl mít jen max. 3 obhájce. V reakci na hladovky, bylo přijato opatření, že pokud si obžalovaný přičinil stav, pro který se nemůže účastnit trestného řízení, sám, může soud probíhat v jeho nepřítomnosti. (viz Peters 169-170)

⁷² Peters, Butz. *RAF:Terorismus in Deutschland...*, str. 170.

⁷³ Peters,Butz. *Tödlicher Irrtum. Die Geschichte der RAF*, Argon Verlag: Berlin 2004. str. 568.

5. Aktuální diskuze v Německu

Během roku 2007 vedla německá společnost mnohdy až vášnivé diskuze na téma RAF. První polovinu roku provázela debata kolem propuštění respektive omilostnění bývalých teroristů, které tisk věnoval palcové titulky. Většina politiků cítila potřebu se vyjádřit. Celou debatu ohledně propouštění vězňů výstižně ilustroval názor Bettiny Röhlové. Dcera zakladatelky RAF Ulrike Meinhofové vyžadovala v rozhovoru pro deník Spiegel od Brigitte Mohnhauptové a Christiana Klara vyjádření lítosti nad svými činy, zvláště když využívají výdobytků německého právního systému. Bettina Röhlová viděla také šanci na usmíření jen v případě, když dojde k objasnění činů RAF.⁷⁴ Podzim roku 2007 byl zase věnován vzpomínkám na události před třiceti lety. Tisk věnoval tzv. Ofenzívě 1977 rozsáhlé přílohy, kde byl popisován průběh akcí teroristické organizace RAF. Debata se přenesla i do roku 2008 se znovuotevřením případu vraždy Siegfrieda Bubacka a rozhodnutím soudu uvalit donucovací vazby na bývalé teroristy.

5.1. Milosti

Prezidentovi Spolkové republiky Německo propůjčuje právo udělovat milost šedesátý článek Základního zákona. Udělení milosti neřídí žádná pravidla, prezident své rozhodnutí nemusí nijak odůvodnit ani veřejně vysvětlovat. Podle zákona může prominout část nebo celý trest, dále může trest změnit na podmínku. Prezident rozhoduje ale jen o trestných činech, které byly namířeny proti celému spolku⁷⁵ a žalobcem bylo Spolkové státní zastupitelství. V ostatních případech rozhoduje ministerský předseda dané spolkové země. Prezident i ministerský předseda jsou oprávněni přenést své rozhodovací právo na jinou osobu. Vyjádřená lítost nad spáchaným činem je podstatná pro členy rodin obětí a společnost, ale není podle práva relevantní a nutnou podmínkou k propuštění. Na konci osmdesátých let, v době prvních

---

⁷⁴ *Der Spiegel*. 24.1.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,461807,00.html> (ověřeno k 27.3.2008).

⁷⁵ Vlastizrada nebo teroristický čin namířen proti státu.

amnestií pro bývalé teroristy, bylo projevení lítosti nezbytným předpokladem k udělení milosti. Během dvaceti let, jak bude z dalšího textu patrné, došlo k posunu ve společenském postoji. Do roku 2008 bylo spolkovými prezidenty omilostněno šest členů RAF. Prvním prezidentem, který jim udělil v roce 1989 milost, byl Richard von Weizsäcker (člen CDU). Za jeho úřadování získali svobodu Angelika Speitelová po deseti letech vězení, Verena Beckerová po dvanácti letech a Bernhard Rössner po osmnácti letech za mřížemi. Žádost o milost Petera-Jürgena Boocka naopak po osobním rozhovoru zamítl. Prezident měl tehdy stejný názor jako ministr spravedlnosti Klaus Kinkel, tedy že se v aktu omilostnění ukazuje síla státu a že začlenění bývalých teroristů do společnosti je nejlepší zbraní proti teroristům dneška.⁷⁶ Weizsäcker musel tehdy prokázat velkou odvahu, protože v době, kdy uděloval milosti, byla RAF ještě činnou organizací. Ale jeho očekávání se naplnilo a propuštění se již do akcí RAF nezapojili. Tyto první milosti působily jako zázrak, znamenaly osvobození se od vžitých předsudků a působily jako pozitivní boj proti terorismu, který popíral lidskost.⁷⁷ Roman Herzog (člen CDU), nástupce Richarda von Weizäckera, omilostnil Helmuta Pohla po devatenácti letech vězení a Johannes Rau udělil milost v roce 2002 Adelheid Schulzové a následujícího roku Rolfu-Clemensi Wagnerovi po čtyřiaadvaceti letech věznění. Současný prezident Horst Köhler zatím zamítl žádost o milost Birgit Hogefeldové a Christiana Klara.

Omilostnění nejsou ale jedinou nadějí pro doživotně odsouzené. V roce 1977 rozhodl Spolkový ústavní soud, s odvoláním na lidskou důstojnost, že každý odsouzený musí mít možnost dostat se v budoucnu znovu na svobodu. Od té doby mohou být i doživotně odsouzení podmíněčně propuštěni po uplynutí minimální doby strávené ve vězení, která je stanovena na 15 let. V rozsudku může být ale stanovena i delší minimální doba k odpykání trestu.

---

⁷⁶ Prantl, Heribert. Recht vor Gnade. *Süddeutsche Zeitung*, 22.1.07, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/77/98978/> (ověřeno k 27.3.2008).

⁷⁷ Prantl, Heribert. Mut zur Gnade. *Süddeutsche Zeitung*, 6.4.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/96/108987/> (ověřeno k 27.3.2008).

Do doby Kinklovy iniciativy bylo odsouzeno na doživotí 25 členů RAF⁷⁸ a v roce 1993 k nim přibyla ještě Birgit Hogefeldová. Bývalí teroristé byli postupně propouštěni, některým uplynula soudem předeepsaná minimální doba pobytu ve vězení, která mohla být i díky spolupráci s vyšetřovateli zkrácena, a příslušný soud pak rozhodl, že už nejsou pro společnost nebezpeční. Osm dostalo milost a jen zřídka byli propouštěni ze zdravotních důvodů. Do roku 2007 byli za mřížemi ještě čtyři z těchto šestadvaceti doživotně odsouzených – Birgit Hogefeldová, Eva Hauleová, Birgitte Mohnhauptová a Christian Klar, ti na rozdíl od svých mnoha kolegů nespolupracovali s vyšetřovateli. 25. března 2007 byla propuštěna vůdkyně 2. generace Mohnhauptová, po ní 17. srpna 2007 příslušnice 3. generace Hauleová. Dnes ve vězení zůstávají poslední dva teroristé Klar a Hogefeldová.

Experti jsou přesvědčeni, že propuštění teroristé mají dobrou sociální prognózu. Doktor Klaus Peter Dahle z Institutu soudní psychiatrie v Berlíně se k tomu vyjádřil: „Tito lidé mají naprosto jiný původ než ostatní těžcí kriminálníci. Většina z nich je inteligentní a mají stále rodiny, přátele a známé. V případě ostatních odsouzených na dlouhou dobu tomu tak nebývá.“⁷⁹ Bývalí teroristé jsou v mnoha ohledech privilegovaní. Například Christian Klar dostal již nabídku práce od intendanta berlínského divadla Berliner Ensemble. Renomovaný režisér Claus Peymann mu nabídl místo praktikanta (jevištního technika).⁸⁰ Naproti tomu lidé, kteří mají za sebou dlouhý trest, mají problém najít si zaměstnání. Freiburský expert na trestní právo Hans-Jörg Albrecht to potvrzuje: „Průměrný vězeň nedostává pracovní nabídky. Nikdo nemůže očekávat, že člověk po tolika letech v izolaci vezme život do svých rukou. Často jsou to lidé, kteří končí na podpoře, mají dluhy a

---

⁷⁸ Gudrun Ensslinová, Jan-Carl Raspe, Manfred Grashof, Karl-Heinz Dellwo, Bernhard Rössner, Verena Beckerová, Knut Folkerts, Stefan Wisniewski, Rolf Heißler, Rolf Klemens Wagner, Brigitte Mohnhauptová, Christian Klar, Eva Hauleová, Andreas Baader, Irmgard Möllerová, Klaus Jünschke, Lutz Tauffer, Hanna Krabbeová, Günter Sonnenberg, Christine Kubyová, Angelika Speitelová, Peter-Jürgen Boock, Sieglinde Hofmannová, Adelheid Schulzová a Helmut Pohl.

⁷⁹ *Die Welt*, 4.4.2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/deutschland/article793926/Ex-Terroristen_haben_eine_gute_Sozialprognose.html (ověřeno k 27.3.2008).

⁸⁰ Sontheimer, Michael. Christian Klar ist eine tragische Figur. *Der Spiegel*, 13.3.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/0,1518,471558,00.html> (ověřeno k 27.3.2008).

žádné vztahy s lidmi.“⁸¹ Na osudech již dříve propuštěných členů RAF je na první pohled zřejmé, že pro ně opětovné začlenění do společnosti nebylo tak složité. Někteří získali novou identitu⁸², jiní se vrátili do života pod svým jménem. Odborníci se shodují, že od propuštěných teroristů už žádné nebezpečí nehrozí. Ředitel Institutu Maxe Plancka pro zahraniční a mezinárodní trestní právo Prof. Hans-Jörg Albrecht je toho názoru, že od té doby co RAF neexistuje, nehrozí od jejích bývalých členů žádné nebezpečí. „Klar je jako jednotlivec naprosto neškodný,“ řekl jasně Albrecht.⁸³

Bývalí teroristé zůstávají i po propuštění pod dohledem. Po dobu pěti let musí docházet na policii, dále musí hlásit změnu bydliště i pracovního místa a být v kontaktu s kurátorem.⁸⁴

5.1.1. Brigitte Mohnhauptová

Ve 2. generaci teroristů RAF hrála Brigitte Mohnhauptová vedoucí roli, a to v době od svého propuštění v únoru 1977 z věznice Stammheim do svého opětovného zatčení 11. listopadu 1982. Za pouhé dva měsíce po svém prvním propuštění dokázala zmobilizovat přívržence RAF k ofenzívě. Svou vůdčí úlohu získala nejen díky tomu, že do ilegality vstoupila již v roce 1971 a během svého věznění ve Stammheimu se mohla stýkat s vůdci RAF až čtyři hodiny denně a byla od nich vyškolená, ale také díky své proslulé tvrdosti a neústupnosti. Podílela se nejenom na plánování teroristických akcí v roce 1977, ale také se jich osobně účastnila. Spolu s Klarem zastřelila bankéře Ponta a během únosu Hannse Martina Schleyera dojednávala s Palestinci únos letadla Landschut. Před soudem nikdy neučinila výpověď, která by vedla k objasnění trestných činů, což jí bývá mnohými vyčítáno. Během soudního procesu se také od svých činů nedistancovala ani neprojevila lítost.

---

⁸¹ *Die Welt*, 4.4.2007, ...

⁸² Např. Susanne Albrechtová žije v severním Německu pod jiným jménem a pracuje jako učitelka.

⁸³ *Die Welt*, 17.3. 2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/article765587/Klar_will_Hafterleichterung_einklagen.html (ověřeno k 27.3.2008).

⁸⁴ *Die Welt*, 26.3.2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/article778553/Gute_Sozialprognose_fuer_Mohnhaupt.html (ověřeno k 11.4.2008).

V roce 2006 podala Mohnhauptová první žádost o prominutí zbytku trestu, kterou trestní senát vrchního zemského soudu ve Stuttgartu odmítl a stanovil minimální hranici trestu na 24 let. Soud její žádost 22. ledna 2007 znovu přezkoumal a v nepřítomnosti veřejnosti Mohnhauptovou vyslechl. Následně se i Spolkové státní zastupitelství vyjádřilo pro propuštění. Soud vzal v potaz i vyjádření ředitele věznice v Ainachu Wolfganga Deuschla, kde si Mohnhauptová odpykávala trest. Ten byl přesvědčen, že bývalá teroristka není již zastávkyně tvrdé linie a nezastává své dřívější přesvědčení.⁸⁵ Po těchto jednáních vyhověl trestní senát její žádosti o prominutí zbytku trestu. V prohlášení zdůvodnil své rozhodnutí tím, že Mohnhauptová hodnověrně slíbila, že nebude používat násilí a nepřipojí se k žádné ozbrojené skupině. Dále soud zohlednil, že se její chování během výkonu trestu vyvíjelo kladně. Do poloviny devadesátých let se zapojovala do kolektivních protestních hladovek, od této doby se ale chovala věcně a neagresivně. Soud ohodnotil její životní perspektivu pozitivně. Brigitte Mohnhauptová byla podmíněčně propuštěna 25. března 2007, téměř přesně třicet let po začátku krvavé ofenzivy RAF. Vzhledem k jejím činům, od kterých se nikdy veřejně nedistancovala a ani neprojevila lítost a k tomu, že byla odsouzena k pětinasobnému doživotí, vyvolalo její propuštění protichůdné reakce, i když ne tak silné jako žádost o milost Christiana Klara. Nikdo neočekával, že bude vykonávat teroristické činy, vždyť po rozpuštění RAF odpadl potřebný motor pro násilí, ale všichni očekávali, jak se s následky svých zločinů vážně vypořádá.

Z prohlášení zainteresovaných osob v tisku vyplývá, že se Mohnhauptová se svou minulostí vypořádala, sama však veřejně nevystoupila ani neposkytla prohlášení. Její právní zástupce Franz Schwinghammer k tomu pouze řekl: „Je si své odpovědnosti za tehdejší dobu vědoma. Na veřejnosti se ale vyjadřovat nebude a už vůbec ne přes televizi.“⁸⁶ Jeho slova potvrdil i

---

⁸⁵ Holl, Thomas. Baaders Bevollmächtigte. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 11.2.2007 dostupné na http://businessarchiv.faz.net/intranet/biblio/webcgi?START=A20&DOKM=1217183_FAZ_0&WID=96953-6840668-00606_29 (ověřeno k 11.4.2008).

⁸⁶ Das Gupta, Oliver. "Sie ist sich ihrer Verantwortung bewusst". *Süddeutsche Zeitung*, 30.3.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/85/107977/> (ověřeno k 11.4.2008).

mluvčí Spolkového státního zastupitelství Frank Wallenta, který řekl deníku *Die Welt*: „Paní Mohnhauptová udělala na Spolkové státní zastupitelství během slyšení před propuštěním opravdový dojem, že se se svými činy a s nimi spojenou ztrátou pozůstalých vypořádala.“⁸⁷ V soudním usnesení k jejímu propuštění ale stojí, že Mohnhauptová považuje omluvu pozůstalým za nedostatečnou, protože omluvit se může člověk za věci v běžném životě, ale ne za ztrátu člověka.⁸⁸

Názor na propuštění Brigitte Mohnhauptové rozdělil nejen německou společnost, ale i politickou reprezentaci. K případu se vyjádřili i bývalí zainteresovaní úředníci a politici. Horst Herold, šéf Spolkového vyšetřovacího úřadu mezi lety 1971 až 1981, prohlásil, že se těžko vypořádává s propuštěním Klara a Mohnhauptové. „Myslím si, že by vrazi měli dosáhnout šedesáti let předtím, než by byli propuštěni.“⁸⁹ Christianu Klárovu je letos 55 a Brigitte Mohnhauptové bylo v době jejího propuštění 57 let. Mezi oběťmi RAF byl jeho přítel Sigfried Buback a Herold přiznává, že ani dnes po třiceti letech, nedokáže zůstat neutrální. „I když se snažím o objektivní reflexi, stejně nemohu ignorovat neústupnost a krutost jimi způsobeného krveprolití.“⁹⁰ Bývalý spolkový ministr spravedlnosti Klaus Kinkel ze Svobodné demokratické strany (FDP) zastává stejný názor, jako když byl ve své funkci. Přimlouval se nejen za propuštění Mohnhauptové, ale i Klara. Klaus Kinkel je přesvědčen, že se prostřednictvím milosti ukazuje síla státu.⁹¹ Vyjádřil se: „Člověk nemusí pykat do konce svého života.“⁹² Kinkel je toho názoru, že ten, kdo tak dlouho byl za mřížemi, musí dostat šanci vrátit se do společnosti. Podobného názoru je i současná spolková ministryně spravedlnosti Brigitte Zypriesová ze strany SPD. Ministryně považuje rozhodnutí soudu za naprosto korektní. Vyjádřila se, že podle rozhodnutí nezávislého soudu má

---

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ *Die Welt*, 4.4. 2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/deutschland/article793926/Ex-Terroristen_haben_eine_gute_Sozialprognose.html (ověřeno k 27.3.2008).

⁸⁹ Prantl, Heribert. *Recht vor Gnade. Süddeutsche Zeitung*, 22.1.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/77/98978/> (ověřeno k 27.3.2008).

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Tamtéž.

Mohnhauptová právo na propuštění po uplynutí minimální doby odpykání trestu ve vězení stejně jako ostatní vězni.⁹³ Stejný názor zastává i strana Zelených (Bündnis 90/Die Grünen, Grüne). Jejich předsedkyně Claudia Roth je toho názoru, že RAF je historií Spolkové republiky Německo a není již hrozbou.⁹⁴ Naproti tomu někdejší ministerský předseda Bavorska a zároveň předseda Křesťansko-sociální unie (CSU) Edmund Stoiber kritizoval změnu trestu z doživotí na podmíněčný trest. Sice uznal, že právně je propuštění v pořádku, ale odporuje morálnímu citění, které má minimálně 80% obyvatel Německa. Na jeho výrok ostře reagoval předseda Zelených Reinhard Bütikofer slovy: „Tato poznámka od Edmunda Stoibera uráží moje právní citění, protože Stoiber staví hospodské debaty o politice nad právní stát. To považuji za zcela neakceptovatelné.“⁹⁵ Edmund Stoiber také Mohnhauptové vytýkal, že během tolika let ve vězení nepomohla objasnit spáchané teroristické činy.

Brigitte Monhauptová rozvířila krátce po svém propuštění debatu ještě jednou záležitostí. Ohradila se proti skutečnosti, že je v médiích její jméno stále spojováno s výrazy jako vražedkyně či nejnebezpečnější teroristka. Přes svého právníka Helmutha Jippa vzkázala, že se bude soudně bránit. Vyhrožovala tak deníku Bild, který den po jejím propuštění vydal noviny s tučným titulkem „Nejhorší teroristka na svobodě“, u článku byla její stará fotografie a znak RAF. Noviny Bild reagovaly na tyto protesty mimo jiné se slovy, že devítinásobná vražedkyně zůstává devítinásobnou vražedkyní, oběti se přeci také nestávají ex-oběťmi.⁹⁶ Naopak právník Helmuth Jipp argumentoval tím, že Mohnhauptová v době své resocializace požaduje ochranu svých osobních práv. Politici měli až na výjimky pochopení pro nárok Mohnhauptové, nebýt již v médiích označována jako vražedkyně. Jürgen

---

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ *Focus*, 12.2.2007, dostupné na http://www.focus.de/politik/zitate/zitat_aid_124500.html (ověřeno k 28.3.2008).

⁹⁵ *Focus*, 26.3.2007, dostupné na http://www.focus.de/politik/zitate/zitat_aid_51756.html (ověřeno k 28.3.2008)

⁹⁶ *Der Spiegel*, 29.3., dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,474764,00.html> (ověřeno k 11.4.2008)

Gehb, mluvčí frakce CDU/CSU, sdělil svůj názor deníku Die Welt: „Pachatelé trestných činů nemusí být až do své smrti veřejně pranýřováni. Tato stigmatizace může zranit lidskou důstojnost.“⁹⁷ Představitel Zelených Jerzy Montan byl toho názoru, že každá osobnost účastná dobových událostí má právo stáhnout se do soukromí.⁹⁸ Pochopení pro iniciativu Mohnhauptové měl i bývalý ministr vnitra Gerhart Baum (FDP), řekl: „Smíření a znovuzачlenění do společnosti jsou nejdůležitější aspekty trestu ve vězení. Resocializace paní Mohnhauptové musí být na prvním místě.“ Naopak ostatní zástupci FDP byli jiného názoru a měli za to, že nároky bývalé teroristky zasahují do svobody tisku, který má právo označit člověka odsouzeného za vraždu vrahem.⁹⁹ Zajímavý příspěvek do debaty přinesl bavorský ministr vnitra Günter Beckstein (CSU), podle něj není označení Mohnhauptové jako vražedkyně hanobící, ale popsání faktu, který je i desetiletí po vraždách pravdivý a takový i zůstane. Jestli chce tuto skutečnost Mohnhauptová vytěsnit, je to jasný doklad toho, že nebere vážně svou resocializaci během své zkušební doby.¹⁰⁰

Brigitte Mohnhauptová nebyla jediná, kdo se ohradil vůči formě prezentace své osoby v tisku. I Susanne Albrechtová (viz str. 75) a Eva Hauleová nechtěly, aby byly opět zveřejňovány jejich fotografie z doby, kdy byly ještě aktivními teroristkami.¹⁰¹ Z tohoto jednání je zřejmé, že ani jedna z nich nechce být spojována s minulostí. Všechny chtějí žít svůj život na svobodě bez veřejného zájmu a svou teroristickou minulost nechat za sebou. S ročním odstupem již víme, že Mohnhauptová zatím na veřejnosti nevystoupila. Je jasné, že pokud by tak učinila, vyvolala by opět debatu a veřejnost by se zabývala její osobou způsobem, který by se jí jistě nezamlouval. Zůstala tedy po svém propuštění v ústraní.

---

⁹⁷ *Die Welt*, 29.3.2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/article783741/Mohnhaupt_will_keine_Moerderin_sein.html (ověřeno k 11.4.2008)

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ *Die Welt*, 30.3.2007, Dostupné na http://www.welt.de/politik/article783741/Mohnhaupt_will_keine_Moerderin_sein.html (ověřeno k 11.4.2008).

¹⁰⁰ *Der Spiegel*, 30.3.2008, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,474873,00.html> (ověřeno k 11.4.2008).

¹⁰¹ *Die Welt*, 30.3.2007, ...

5.1.2. Christian Klar

Nikdo z představitelů teroristické organizace RAF nevyvolal tolik emotivních diskuzí ve společnosti, v médiích i na politické scéně jako Christian Klar. Klar byl odsouzen v roce 1985 za podíl na devíti vraždách k šestinásobnému doživotí plus patnáct let. Je jedním z posledních dvou bývalých teroristů, kteří jsou ještě ve vězení. Na začátku roku 2009 uplyne soudem stanovená minimální doba jeho pobytu ve vězení. Klar podal již v roce 2003 žádost o milost, kterou tehdejší prezident Johannes Rau odložil. Začal se jí zabývat až jeho nástupce Horst Köhler v roce 2007. Tato skutečnost vyvolala celou vlnu vášnivých diskuzí, která byla podpořena několika souvisejícími událostmi.

První z nich byla zdravotní zpráva Christiana Klara, zasláná na každoroční marxistickou konferenci Rosy Luxemburgové v Berlíně, kde se ukázalo, že jeho názory na svět se prakticky nezměnily. Zdravici přečetl na konferenci bývalý poslanec za postkomunistickou PDS Heinrich Fink 13. ledna 2007. Ve svém příspěvku vyjadřuje naději, že nadešel čas „dokončit porážku plánů kapitálu a otevřít dveře nové budoucnosti“. Klar také oceňuje snahu některých jihoamerických států, protože tam po dvou desetiletích sociálně zničujících receptů mezinárodní vládnoucí třídy konečně masy dosáhly svých práv. Naopak v Evropské unii vidí imperialistický spolek, který se cítí být oprávněn každou zemi, jež se postaví proti aktuálně zavedenému přerozdělování zisků, zlikvidovat.¹⁰² Jeho slova vyvolala na politické scéně vlnu pobouření. Zástupci všech stran napříč politickým spektrem se shodli, že agresivní tón jeho zdravotní zprávy je dokladem toho, že se Klar za dobu svého vězení nijak nepoučil a stále používá ideologickou rétoriku RAF sedmdesátých let. Naopak zastánci jeho propuštění přišli na jeho obhajobu s argumentem, že pobyt ve vězení brání sebekritice. Tento argument se ale dá lehce vyvrátit, protože mnoho teroristů, například z italských Rudých brigád, prošlo ve vězení

---

¹⁰² Klar, Christian. Dokumentiert: „Das geht anders“, *Junge Welt*, 15.1.2007, dostupné na <http://www.jungewelt.de/2007/01-15/039.php?sstr=Dokumentiert%7CDas%7Cgeht%7Canders> (ověřeno k 1.5.2008).

názorovou změnou.¹⁰³ Komentáře se shodovaly v tom, že si Klar vybral pro své sdělení velmi nevhodný čas a že svou zdravicí snížil vyhlídky na své propuštění. Navíc jeho slova znějí ve 21. století ještě bizarněji a vzdáleněji od reality než dříve. I Waltrude Schleyerová, vdova po uneseném a posléze zavražděném Schleyerovi, se vyjádřila během této debaty proti omilostnění Klara a ptala se: „Tato zdravice dokazuje, že se v Klarově hlavě během let vězení nic nezměnilo. Není to snad rozhodující argument pro to, aby nebyl omilostněn?“¹⁰⁴ Dřívější ministr vnitra Gerhart Baum (FDP) považuje za rozhodující fakt to, zda se Klar stále zastáncem ozbrojeného boje. Jenže to podle něj nelze z Klarova prohlášení posoudit.¹⁰⁵

Zanechala Klarova zdravice nějaké stopy na levicové scéně? Předseda Úřadu na ochranu ústavy spolkové země Baden-Württemberg, Johannes Schmalz, se v deníku Bild vyjádřil, že vidí nebezpečí ve spojitosti s Klarovým možným propuštěním v tom, že může znovu vzplanout levicový terorismus. Podle něj v souvislosti se schůzkou G8, která se uskutečnila v červnu 2007 v Heiligendammu, vykonaly militantní skupiny do května 2007 19 různých útoků, které jsou na hranici levicového terorismu. Schmalz k tomu dále řekl: „Tyto skupiny dýchají starým duchem RAF, který byl také vyjádřen v Klarově zdravici na konferenci Rosy Luxemburgové. Kdo umí s jistotou vyloučit, že dnešní pachatelé se nechopí také střelných zbraní?(...) Musíme dávat pozor, aby se teď bývalí teroristé jako Klar nestali ikonami levicově extrémistické scény.“¹⁰⁶ I když jeho slova zní trochu přehnaně, mnoho lidí se s jeho názory ztotožňuje.

---

¹⁰³ Malzahn, Claus Christian: Raus mit der Wahrheit-dann raus aus dem Knast, *Der Spiegel*, 28.2.2007,

dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/debatte/0,1518,469115,00.html> (ověřeno k 1.5.2008).

¹⁰⁴ *Süddeutsche Zeitung*, 28.2. 2007, dostupné na

<http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/839/103736/> (ověřeno k 1.5.2008).

¹⁰⁵ *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 27.2.2007, (dostupné na

<http://www.faz.net/IN/INtemplates/faznet/default.asp?tpl=common/zwischeneseite.asp&dox={9F11C584-7E62-AC56-54FE-913655B11C94}&rub={594835B6-7271-4A1D-B1A1-21534F010EE1}> (ověřeno k 1.5.2008).

¹⁰⁶ *Bild*. 7.5.2007, dostupné na <http://www.bild.de/BTO/news/2007/05/07/koehler-gefaengnis-besuch/raf-besuch-gnadengesuch.html> (ověřeno k 5.5.2008).

Další vlnu reakcí vyvolalo osobní setkání prezidenta Köhlera s Klarem. To se uskutečnilo na přání prezidenta na neznámém místě v jižním Německu a bylo poslední instancí před rozhodnutím o udělení či neudělení milosti. Köhler za toto setkání sklidil na politické scéně kritiku. Ke stejnému konfliktu došlo již v roce 1988, když prezident Richard von Weizsäcker uvažoval o udělení milosti Angelice Speitelové a Peteru Jürgenu Boockovi. Tehdejší prezident také vyslechl vězně ve vězení a milost nakonec udělil, i na základě tohoto osobního rozhovoru, pouze Speitelové. Weizsäcker vyjádřil po letech své přesvědčení, že mu tenkrát osobní rozhovory s vězni poskytly důvod pro rozdílné rozhodnutí obou těchto případů.¹⁰⁷ Současného prezidenta Köhlera však někteří politici a komentátoři obvinili z privilegování bývalých teroristů, bylo také slyšet hlasy, že osobní návštěvou se Klarovi dostává nepřiměřené cti. Nejhlasitěji kritizoval Köhlera za návštěvu Klara dnes již bývalý ministerský předseda Bavorska za CSU Edmund Stoiber. Novinám *Die Welt* řekl, že toto setkání připadá mnoha občanům, jako kdyby stát věnoval více péče těžkým zločincům a nepřátelům německé demokracie než ostatním. Dále dodal: „Mnozí si to mohou vykládat jako pozdní vítězství teroristů, když stát dělá, jako kdyby vrazi z řad RAF byli lepšími vrahy.“¹⁰⁸ Naopak zastání našel u generálního tajemníka Hubertuse Heila, který řekl: „Podrobně se informovat před svým rozhodnutím je nepochybné právo prezidenta.“¹⁰⁹

Představitelé některých politických stran byli kritizováni za tlak, který je na prezidenta vyvíjen, když prohlašují, že pokud Klara omilostní, nezíská jejich hlasy v další prezidentské volbě. Nejvíce kritiky si vysloužil generální tajemník strany CSU Markus Söder. Ten totiž označil omilostnění Klara za těžkou „hypotéku“ pro Köhlerovo znovuzvolení.¹¹⁰ Jeho výrok byl zveřejněn

---

¹⁰⁷ Böger, Helmut. Von Weizsäcker traf RAF-Terroristin im Knast. *Bild*. 28.1.2007. dostupné na <http://www.bild.de/BTO/news/2007/01/28/raf-terroristin/hg-3-weizsaecker-besuch-raf-terroristen-knast.html> (ověřeno k 1.5.2007).

¹⁰⁸ *Die Welt*, 5.5.2007, dostupné na <http://www.welt.de/politik/article852875.html> (ověřeno k 1.5.2008).

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ *Der Spiegel*, 8.5.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,481668-5,00.html> (ověřeno k 1.5.2008).

těsně před očekávaným prezidentovým rozhodnutím a byl chápán jako jasné vyhrožování, protože Köhler byl zvolen právě díky hlasům CDU a CSU. Tvrdá kritika jeho slov zazněla ze stran FPD, SPD a Zelených. Například představitel Zelených Reinhard Bütikofer se vyjádřil ostře: „Söder dalece překročil únosnou míru, takovéto zacházení s úřadem spolkového prezidenta je nepřijatelné. Söder by se za to měl spolkovému prezidentovi Köhlerovi omluvit. Pokud má politická strana CSU lepšího generálního tajemníka, který by se uměl chovat ke spolkovému prezidentovi jak se patří, měla by ho zaměstnat.“¹¹¹ Söder se dočkal kritiky i od svých spolustraníků, někteří z nich se od jeho výroku distancovali a požadovali také jeho omluvu. Kancléřka Angela Merkelová nabádala všechny zúčastněné ke zdrženlivosti a respektu k úřadu prezidenta.¹¹²

K případnému udělení milosti se vyjadřovali v dopisech prezidentovi i pozůstalí po obětech RAF. Například vdova po policistovi Sigrun Schmidtová, jejíž manžel byl v roce 1971 první obětí RAF, napsala: „Nemůžu uvěřit, že se vážně zaobíráte myšlenkou Klara omilostnit (...) Klar nedal dodnes najevo žádnou lítost a Vy, pane prezidente, uvažujete o jeho propuštění? Tedy milost pro nemilosrdného?“¹¹³ Naproti tomu syn Sigfrieda Bubacka se vyjádřil pro propuštění Christiana Klara. Pro Michaela Bubacka je nepodstatnější otázka, kdo zastřelil jeho otce. Buback vychází z toho, že podle nových výpovědí se Klar na vraždě nepodílel. Podle něj není tedy důkaz, že jeho podíl na zločinech RAF převažuje podíly ostatních. Michael Buback se ve svém dopisu deníku *Süddeutsche Zeitung* ptal, proč by měl tedy zůstat ve vězení déle než všichni ostatní vrahové z řad RAF? A k tomu dodal: „Proč by měl ve vězení být déle než paní Mohnhauptová: společně vykonali strašné zločiny, předně vraždu Jürgena Ponta, proto i on může po 24 letech dosáhnout svobody.“

---

¹¹¹ *Der Spiegel*, 8.5.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,481668-5,00.html> (ověřeno k 1.5.2008).

¹¹² *Die Welt*, 5.5.2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/article854694/Kanzlerin_Merkel_stellt_sich_vor_Koehler.html (ověřeno k 1.5.2008).

¹¹³ *Süddeutsche Zeitung*, 22.4.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/77/110966/> (ověřeno k 23.4.2007)

Milostí od prezidenta by to bylo možné.¹¹⁴ V anketě časopisu Spiegel se 71% čtenářů vyjádřilo proti udělení milosti.¹¹⁵ Menšinový názor propustit Klara zastává například režisér dvou filmů s tematikou RAF Volker Schlöndorff. Ten pro časopis Spiegel řekl: „Milost se neuděluje činu, ale člověku, který ho spáchal. Čin zůstává vraždou.“¹¹⁶

Možné Klarovo propuštění zaměstnávalo také komentátory všech celostátních listů. Komentátor Christian Semler napsal v deníku Tageszeitung: „Udělení milosti by mohlo přispět i k upevnění demokracie, je-li chápáno jako určité gesto státu, a tím i jako prvek politického sjednocení.“¹¹⁷ Heribert Prantl z deníku Süddeutsche Zeitung, který se dlouhodobě zabývá problematikou RAF, napsal: „Kdo může tvrdit, že 30 let ve vězení odpovídá způsobenému utrpení více než 25 let. Existuje hranice, kdy výše trestu představuje výsměch obětem. To není případ Klara a Mohnhauptové po tolika letech strávených ve vězení. Udělení milosti po 24 letech ve vězení nelze považovat za porušení rozsudku. Je to pouze akt lidskosti ze strany státu.“¹¹⁸ S tímto argumentem se neztotožňuje komentátor deníku Frankfurter Allgemeine Zeitung Reinhard Müller: „To, co mnozí politici požadují jako signál smíření, lze chápat pouze jako zákonem stanovený, humánní a časově omezený výkon trestu s možností propuštění na svobodu. K udělení milosti není důvod.“¹¹⁹

Mnohatýdenní debata byla ukončena, až když prezident Köhler Klarovu žádost o milost 7. května 2007 zamítl. Tisková zpráva zněla:

---

¹¹⁴ Buback, Michael. Gnade für Klar. *Süddeutsche Zeitung*, 17.7.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/431/110321/> (ověřeno k 1.5.2008)

¹¹⁵ Wolf, Martin. Begnadigt wird nicht die Tat sondern der Mensch, *Der Spiegel*, 31.1.2008, dostupné na <http://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/0,1518,463366,00.html> (ověřeno k 1.5.2008).

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Semler, Christian. Gnadenerweise könnten als späte Geste gewertet werden. *Tageszeitung*, 24.1.2007, dostupné na <http://www.taz.de/1/archiv/dossiers/begnadigung/artikel/1/src=SE&cHash=1c93a56429> (ověřeno k 12.4.2008).

¹¹⁸ Prantl, Heribert. Akt der Menschlichkeit. *Süddeutsche Zeitung*, 12.2.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/733/101632/> (ověřeno k 12.4.2008).

¹¹⁹ Müller, Reinhard. Kommentar. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 8.2.2007, dostupné na http://businessarchiv.faz.net/intranet/biblio/webcgi?START=A20&DOKM=1232057_FAZ_0&WID=96953-6840668 (ověřeno k 12.4.2008).

„Spolkový prezident se rozhodl upustit od omilostnění pana Christiana Klara.“ Dále zpráva vysvětluje, že jeho rozhodnutí bylo podloženo postojem Spolkové ministryně spravedlnosti, Spolkové státní návladní a věznice, odpovědné za výkon trestu. Horst Köhler se rozhodl také na základě odborného kriminologického posudku. Prezident vedl mimoto mnoho rozhovorů i s pozůstalými po obětech a nakonec mluvil 4. května 2007 s panem Klarem.¹²⁰ Úřad prezidenta neuvedl žádné konkrétní důvody, které prezidenta vedly k zamítnutí žádosti o milost. Proto se můžeme jen dohadovat, do jaké míry ovlivnila jeho rozhodnutí zdravotní stav Rosy Luxemburgové z ledna 2007, osobní rozhovor s Klarem či fakt, že Klar stále odmítá spolupracovat na objasnění konkrétních zločinů. Köhlerovo rozhodnutí vyvolalo na politické scéně vlnu reakcí, ale většina politiků přijala jeho rozhodnutí souhlasně. Zástupce vládní strany CDU Ronald Pofalla přivítal jeho rozhodnutí, protože podle něj patří k milosti také aspekt projevené lítosti.¹²¹ Předseda FDP Guido Westerwelle mluvil o Köhlerově rozhodnutí jako o správném a moudrém, podle něj sériový vrah, který neprojevil pokání a nepodílel se na vyšetření jeho zločinů, nesmí být omilostněn.¹²² Politik strany Zelených Hans-Christian Ströbele měl ale jiný názor: „Udělení milosti bych pokládal za správné rozhodnutí. Čtvrt století vězení je dostatečné. S Klarem nesmí být zacházeno jinak než s ostatními doživotně odsouzenými. K tomu od Klara už žádné nebezpečí nehrozí.“¹²³ Navíc Ströbele zmínil, že podle něj byla v rámci debaty způsobena újma úřadu prezidenta a zvláště výroky ze strany CSU a deníku Bild poškodily jak akt udělení milosti, tak institucionální rovnováhu moci v Německu. Všeobecně mělo zamítnutí milosti, až na některé příznivce levice, kladný ohlas. Očekávají se další diskuze na počátku roku 2009, kdy se bude rozhodovat, zda Klara propustit po uplynutí minimální doby pobytu ve vězení. Vzhledem

---

¹²⁰ Tisková zpráva ze 7.5.2007, dostupná na <http://www.bundespraesident.de/dokumente/-2.637472/Pressemitteilung/dokument.htm> (ověřeno k 12.4.2008).

¹²¹ *Focus*, 7.5.2007, dostupné na http://www.focus.de/politik/deutschland/raf/horst-koehler_aid_55574.html (ověřeno k 4.5.2008).

¹²² Tamtéž.

¹²³ *Der Spiegel*, 8.5.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,481612,00.html> (ověřeno k 12.4.2008).

k uvalení donucovací vazby se ale může toto rozhodování až o půl roku odložit.

5.2. Otevření případu Buback

Od krvavých událostí roku 1977 ve Spolkové republice Německo uplynula již tři desetiletí, přesto zůstávají některé okolnosti vlny levicového terorismu obestřeny tajemstvím. Dodnes se například neví, kdo vypálil smrtelné výstřely na uneseného předsedu Svazu zaměstnavatelů Hannse Martina Schleyera. Vražda Spolkového nejvyššího státního zástupce Siegfrieda Bubacka se zdála až do dubna loňského roku skoro vyjasněná. Právník Buback byl spolu se svým dvoučlenným doprovodem zastřelen 7. dubna 1977 v Karlsruhe. Dva pachatelé je pronásledovali na motorce Suzuki 750 GS, střilet měl spolujezdec.¹²⁴ Za tento zločin byli odsouzeni na doživotí v roce 1980 Knut Folkers, v roce 1985 Christian Klar a jako spolupachatelka Brigitte Mohnhauptová. Podezřelý byl i Günter Sonnenberg, ale jeho stíhání bylo již v roce 1982 ze zdravotních důvodů zastaveno, protože byl při zatýkání utrpěl těžké zranění.¹²⁵ Jaké podíly měli odsouzení na vraždě tříčlenné posádky automobilu, nebylo jasné, za střelce byl považován jeden z výše uvedených mužů. Soud tehdy přesně neurčil míru účasti na vraždě a viníky odsoudil na základě spoluúčasti. Pro soud byl ten, kdo řídil automobil při útěku vrahem, stejně jako ten, kdo střílel. Jinak to ale cítí pozůstalí po obětech, kteří chtějí znát jméno vraha.

V rámci debaty kolem omilostnění Christiana Klara, přišel Bubackův syn, dnes profesor chemie na univerzitě v Göttingenu Michael Buback, s novými informacemi k vraždě svého otce. V deníku *Süddeutsche Zeitung* uveřejnil 17. dubna 2007 článek, v němž tvrdil, že Christian Klar nebyl osudného dubnového dne střelcem. Odvolával se při tom na nejmenovaný

---

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ *Focus*, 8.5.2007, dostupné na http://www.focus.de/politik/deutschland/raf/buback-mord_aid_55688.html (ověřeno k 24.4.2008).

zdroj z okruhu RAF.¹²⁶ Podrobnější informace přinesl 21. dubna časopis Spiegel a přidal k tomu šokující zprávu, že výpověď, která zprošťuje viny Klara, Folkerse a Sonnenberga, je kriminalistům známa již desítky let. V podezření se nově ocitl Stefan Wisniewski (viz str. 74), který doposud nebyl s touto vraždou spojován. Podle časopisu Spiegel byl tím, kdo podal nové informace Michaelu Bubackovi, bývalý terorista Peter Jürgen Boock.¹²⁷ Jeho výpovědi se ale neberou příliš vážně nejen proto, že býval drogově závislý, ale ví se, že je rád středem pozornosti. Spekulovalo se o jeho motivaci k nové výpovědi. Vedlo ho k tomu pokání či chtěl, aby pozůstalí po obětech se konečně dozvěděli pravdu? Nebo chtěl ovlivnit debatu kolem omilostnění Klara a připravit prezidentu Köhlerovi podnět pro jeho vydání? Boock sice nebyl u plánování akce, ale vychází z toho, že Günter Sonnenberg znal okolí místa činu, proto řídil motorku a Wisniewski, jenž prodělal dokonce dvakrát střelecký výcvik na automatické zbraní, střílel. Proti účasti Klara na střelbě hovoří to, že prý neuměl řídit „silné“ motorky ani zacházet s automatickou zbraní a také se neúčastnil plánování akce v Jemenu v roce 1976, nebyl totiž v tu dobu ještě členem RAF.¹²⁸ Boockovo tvrzení potvrdily výpovědi dalších bývalých teroristů. Verena Beckerová už na počátku osmdesátých let uvedla ve své výpovědi, že motorku řídil Günter Sonnenberg, spolujezdcem–střelcem byl Stefan Wisniewski a v doprovodném automobilu Alfa Romeo byl připraven Christian Klar. Údajně v jedné ze dvou nalezených motocyklistických helem byl nalezen vlas Beckerové; Spolkové státní zastupitelství chce využít při vyšetřování možnosti moderní techniky jako je, například analýza DNA.¹²⁹ Pro účast Vereny Beckerové na zločinu hovoří i to, že čtrnáct dní po atentátu byla u ní při zatčení zajištěna zbraň, která zabila

---

¹²⁶ Buback, Michael. Buback: Gnade für Klar. *Süddeutsche Zeitung*, 17.4.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/431/110321/> (ověřeno k 24.4.2008).

¹²⁷ *Der Spiegel*, 21.4. 2007, dostupné na

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,478615,00.html> (ověřeno k 24.4.2008).

¹²⁸ Sattar, Majid. Während Köhler Klars Gnadengesuch prüft, gibt es neue Details über den RAF-Mord an Buback. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 24.4.2007, dostupné na http://businessarchiv.faz.net/intranet/biblio/webcgi?START=A20&DOKM=1232057_FAZ_0&WID=96953-6840668-00606_15 (ověřeno k 26.4.2007).

¹²⁹ *Süddeutsche Zeitung*, 25.4.2007, dostupné na

<http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/652/111541/> (ověřeno k 26.4.2008).

Bubacka a jeho doprovod. Odkazy na její spolupachatelství se objevily i v materiálech Ministerstva pro státní bezpečnost Německé demokratické republiky.¹³⁰ Možné spolupachatelství Knuta Folkerse vyvrací výpověď Silke-Marie Witte z roku 1990. Witte, která se ukrývala po deset let v NDR, řekla, že Knut Folkers na ni v den zavraždění Bubacka čekal na německo-holandské hranici, a spolu se pak vydali do Amsterdamu.¹³¹ Stefan Wisniewski byl odsouzen na dvojnásobné doživotí v roce 1981 a od roku 1999 je na svobodě. Spolková nejvyšší státní zástupkyně Monika Harmsová nařídila jeho vyšetřování. Protože podle německého trestního práva vražda nemůže být nikdy promlčena a Wisniewski může být i za třicet let starou vraždu souzen.¹³² Proti Wisniewskému svědčí dvě výpovědi bývalých teroristů, ale jakékoliv jiné důkazy chybí. V konspirativních bytech v Karlsruhe nebyly tehdy nalezeny žádné jeho otisky. Na podání obžaloby jistě nebudou stačit jen dvě výpovědi.

Zásadním problémem při vyšetřování zločinů RAF je zatajování faktů jejich bývalými členy. Většina ze zadržených odmítala jak v minulosti, tak i v současnosti vypovídat. Právnik a autor několika knih o RAF Butz Peters k tomu pro Deutschlandfunk řekl: „Železným pravidlem vůdců RAF bylo nevypovídat o tom, jak se kdo podílel na jednotlivých akcích.“¹³³ V dubnu 2007 znovuotevřelo Spolkové státní zastupitelství vyšetřování a vyslechlo jedenáct dřívějších členů RAF. Všichni kromě Petera Jürgena Boocka odmítli ve věci vraždy Bubacka vypovídat. Státní zástupci se rozhodli pokusit se jejich výpovědi vynutit a podali v prosinci 2007 žádost o uvalení donucovací vazby na Brigitte Mohnhauptovou, Knuta Folkertse, Christiana Klara a Güntra Sonnenberga. Spolkový soudní dvůr jejich žádosti vyhověl, jen z rozhodnutí

---

¹³⁰ SWR, 7.5.2007, dostupné na <http://www.swr.de/presseservice/archiv/2007/-/id=1073636/vv=print/pv=print/nid=1073636/did=2340882/1t6uuiz/index.html> (ověřeno k 26.4.2008).

¹³¹ *Der Spiegel*, 21.4. 2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,478615,00.html> (ověřeno k 24.4.2008).

¹³² Německo. § 78, odstavec 2 z roku 1979 o promlčení zločinů. In *Strafgesetzbuch Deutschland*. 2005. str. 52.

¹³³ rozhovor s Butzem Petersem z 4.1.2008, dostupné na http://www.dradio.de/dlf/sendungen/interview_dlf/719168/ (ověřeno k 24.4.2008).

vyčlenil Sonnenberga. Od 3. ledna byla tedy uvalena na bývalé teroristy donucovací vazba, která má za cíl přimět dotyčné vypovídat. Christianu Klarovi bude o donucovací vazbu, která může trvat až šest měsíců, probíhající trest prodloužen. Většina zúčastněných a komentátorů se na věc dívá skepticky. Jen současný ministr vnitra Wolfgang Schäuble ocenil rozhodnutí Spolkového soudního dvora a řekl: „Uvalení donucovací vazby dokazuje, že orgány činné v trestném řízení se snaží udělat všechno, co jim umožňuje zákon, aby objasnily vraždu bývalého nejvyššího státního zástupce Siegfrieda Bubacka.“¹³⁴ Michael Buback sice přivítal, že vyšetřování nestojí, ale jinak se vyjádřil slovy: „Jedna věc je, že doposud byl člověk velmi skeptický, co se výpovědí bývalých členů RAF týče. A když jsou k tomu jejich výpovědi vynucovány pod tlakem donucovací vazby, je člověk ještě skeptičtější.“¹³⁵ Bývalý ministr vnitra Gerhart Baum (FDP) označil dokonce donucovací vazbu za pochybnou a trapnou. Podle jeho názoru, pokud sám stát vyřešení případu brání tím, že nechce vydat spisy k případu, není donucovací vazba na místě.¹³⁶

Spolkový úřad pro ochranu ústavy je kritizován nejen za to, že nechce vydat spisy, ale i za své jednání v minulosti. Podle bývalého ministra Bauma mohl soud použít informace od Vereny Beckerové, i když jí tehdy dal příslib mlčenlivosti, v pozdějších procesech proti členům RAF. Spolkový úřad pro ochranu ústavy tvrdí, že tehdy o výpovědích informoval Spolkový vyšetřovací úřad, Spolkové státní zastupitelství i ministerstvo vnitra, v jehož čele tehdy Baum stál.¹³⁷ Tím se státní úředníci dostali pod tlak a musí vysvětlit, proč tuto výpověď dodnes tajili a nepomohli pravdivějšímu objasnění historie RAF. Kriticky k vazbě se vyjádřili i představitelé německých opozičních stran. Shodují se v tom, že vazba je nepřiměřená, když Spolkový úřad pro ochranu

---

¹³⁴ *Der Spiegel*, 4.1.2008, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,526533,00.html> (ověřeno k 24.4.2008).

¹³⁵ *Tageszeitung*, 4.1.2008, dostupné na <http://www.taz.de/1/politik/deutschland/artikel/1/beugehaft-fuer-ex-raf-terroristen/?src=SZ&cHash=40d5907fb4> (ověřeno k 24.4.2008).

¹³⁶ *Der Spiegel*, 4.1.2008, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,526604,00.html> (ověřeno k 24.4.2008).

¹³⁷ Strak, Holger. Mord an Buback. *Der Spiegel*, 25.4.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,479391,00.html> (ověřeno k 24.4.2008).

ústavy zdržuje spisy. Například Volker Beck ze strany Zelení konstatoval, že místo uvěznění lidí bez výhledů na úspěch se mohlo stejných výsledků dosáhnout mírnějším způsobem.¹³⁸

Všeobecně převládá k donucovací vazbě nedůvěra. Lze totiž těžko očekávat, že bývalí teroristé, kteří až do dnes drží slib mlčenlivosti a nevyovídají před vyšetřovateli, teď promluví. Myslí si to i odborník na problematiku RAF Butz Peters: „Myslím si, že ten, kdo jako Klar sedí přes dvacet let ve vězení nebo jako Brigitte Mohnhauptová dokonce dvacet šest let, relativně lehce půlroční vazbu překoná.“¹³⁹ Jeho názor potvrdil i právník Christiana Klara Heinz Jürgen Schneider. Pro deník Tageszeitung řekl, že když jeho mandant mlčel 25 let, teď jistě nepromluví.¹⁴⁰ Podle Peterse hrozí nebezpečí, že tyto tři osoby budou oslavováni levicí jako mučedníci. Mohou se stát pro svou neústupnost novými symbolickými postavami. Již dříve se RAF zmiňovala v souvislosti s donucovací vazbou. Před dvěma lety žádalo Spolkové státní zastupitelství o uvalení donucovací vazby na bývalé teroristky Birgite Hogefeldovou a Evu Hauleovou. Cílem mělo být získat nové informace k útoku na frankfurtskou leteckou základnu z roku 1985. Jenže tehdy Spolkový soudní dvůr žádost zamítl, protože kvůli okolnostem jejich činu by se dalo usuzovat na podobnost s jinými dosud nevyřešenými případy.¹⁴¹

5.3. Diskuze v rámci 30. výročí Německého podzimu

30. výročí Německého podzimu nenechalo nikoho na pochybách, že téma RAF není pro Němce uzavřenou kapitolou. Noviny, časopisy, rádio i televizní kanály se předháněly, kdo přinese více informací, fotografií a

---

¹³⁸ *Tageszeitung*, 4.1.2008, dostupné na <http://www.taz.de/1/politik/deutschland/artikel/1/opposition-gegen-raf-beugehaft/?src=SE&cHash=51dd5098a7> (ověřeno k 24.4.2008).

¹³⁹ rozhovor s Butzem Petersem z 4.1.2008, dostupné na http://www.dradio.de/df/sendungen/interview_dlf/719168/ (ověřeno k 24.4.2008).

¹⁴⁰ *Tageszeitung*, 4.1.2008, dostupné na <http://www.taz.de/1/politik/deutschland/artikel/1/opposition-gegen-raf-beugehaft/?src=SE&cHash=51dd5098a7> (ověřeno k 26.4.2008).

¹⁴¹ *Tageszeitung*, 4.1.2008, <http://www.taz.de/1/politik/deutschland/artikel/1/beugehaft-fuer-ex-raf-terroristen/?src=SZ&cHash=40d5907fb4> (ověřeno k 26.4.2008).

dokumentů ilustrujících toto děsivé období novodobých německých dějin. Všechna celoněmecká média připomínala chronologii RAF, její bývalé členy i oběti. Před očima Němců opět oživaly na mnoha uveřejňovaných fotografiích nejznámější scény tehdejších horkých pětáctyřiceti dnů – Hanns Martin Schleyer s kartonem kolem krku, na kterém je napsáno velkými písmeny „Již 31 dní zajatec RAF“, mrtví vězni Andreas Baader, Gudrun Enslinová a Jan Carl Raspe, kteří si vzali život po neúspěšném pokusu o jejich osvobození. Během roku 2007 se navíc dostávaly na světlo nové informace o RAF. Rozhlasová stanice Südwestrundfunk (SWR) například objevila ve státním archivu v Ludwigsburgu dosud nezveřejněné zvukové nahrávky ze Stammheimského procesu, na kterých je poslední záznam Meinhofové a projev Baadera na téma mučení izolací.¹⁴² Až se zdálo, že již Němci musí být přehlčeni vzpomínkami na období, kdy v Německu zavládl nevyslovený výjimečný stav. Od 5. září do 10. října 1977 nevládla v Německu v podstatě Spolková vláda, ale Velký politický poradní sbor. Během těchto dní byly přijaty zvláštní zákony, které v podstatě platí dodnes.

Mezi novinovými články, které velmi podrobně shrnovaly vývoj tehdejších událostí, se objevovaly v podstatně menší míře komentáře zabývající se souvisejícími otázkami a paralelami. Jednou ze zásadních otázek dodnes je, jaké následky měl Německý podzim a celé působení RAF pro Spolkovou republiku Německo. Bývalý šéfredaktor časopisu Spiegel a autor knihy Baader Meinhof Komplex Stefan Aust, přikládá RAF a Německému podzimu velký význam a označuje je za jednu z nejpodstatnějších událostí v dějinách poválečného Německa.¹⁴³ S jeho názorem polemizuje Stefan Reinecke ve svém článku v deníku Tageszeitung. Ptá se pochybovačně: „Opravdu je RAF pro Německo stejně podstatná jako Brandtova Východní politika, Hnutí proti atomové energii, znovuvyzbrojování

---

¹⁴² Baustzus, Jens. Das Erinnerungsjahr des Terrors. *Focus*, 20.12.2007, dostupné na http://www.focus.de/politik/deutschland/raf/tid-8127/raf_aid_145511.html (ověřeno k 5.5.2007).

¹⁴³ Reinecke, Stefan. Der Scheinriese RAF. *Tageszeitung*, 31.8.2007, dostupné na http://www.taz.de/index.php?id=digitaz-artikel&ressort=sw&art=4055&no_cache=1 (ověřeno k 5.5.2007).

a pád Berlínské zdi?¹⁴⁴ Michael Sontheimer z časopisu Spiegel vidí Německý podzim jako „černý flek na bílé vestě“. „Bílá vesta“ ilustruje úspěšnou historii Německa od konce války přes poválečnou obnovu, přijetí západní demokracie do znovusjednocení.¹⁴⁵ Wolfgang Kraushaar si ve svém komentáři v deníku Frankfurter Rundschau všímá toho, že by se situace v Německu pravděpodobně vyvíjela jinak, kdyby se nepodařilo specializované jednotce osvobodit zajatce z letadla Landschut v Mogadišu. Třeba by Německý podzim vedl k pádu vlády a k předčasným volbám, které by byly příležitostí pro politiky „zákona a pořádku“ typu Franze Josefa Strauße.¹⁴⁶ Takto po sobě Německý podzim zanechal jen sporné zákony platné dodnes, například zákon umožňující zamezit vězňům kontakt s okolím.¹⁴⁷

Většina komentátorů neopomněla v souvislosti se vzpomínáním na třicet let starý teror zmínit i současný terorismus a událost z 11.zář 2001. Podle Heriberta Prantla z deníku Süddeutsche Zeitung je vzpomínka na RAF překryta tímto novým hrůzným datem roku 2001. Vzhledem k výzvám nového islámského terorismu se RAF stala jistým druhem strašidelné historie, kterou tenkrát inscenovaly zatoulané děti buržoazie. Podle Prantla není výjimkou, že tehdejší současníci cítí při pohledu o třicet let zpět jistou nostalgii. Jejich děti vnímají RAF jako „popové fenomény“: tím se z teroristické značky stala konzumní.¹⁴⁸ I Wolfgang Kraushaar zmiňuje současný terorismus ve spojitosti s RAF. Ten, kdo dnes podle Kraushaara mluví o RAF, nemůže nebrat zřetel na útok teroristů z 11. září 2001 a na s tím spojené vyhlášení války proti terorismu Spojenými státy. Nelze opomenout ani následky, jimiž byl řetěz teroristických útoků od začátku války v Iráku na jaře roku 2003.¹⁴⁹

---

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Sontheimer, Michael. Eine Geschichte des Selbstbetrugs. *Der Spiegel*, 10.9.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/panorama/justiz/0,1518,504741,00.html> (ověřeno k 5.5.2008).

¹⁴⁶ Kraushaar, Wolfgang. Vorsicht, Ausnahmezustand. *Frankfurter Rundschau*, 4.9.2007, dostupné na http://www.fr-online.de/in_und_ausland/politik/dossiers/spezial_deutscher_herbst/?em_cnt=1204009 (ověřeno k 5.5.2008).

¹⁴⁷ orig. Kontaktsperregesetz.

¹⁴⁸ Prantl, Herbertin. 45 Tage im Herbst. *Süddeutsche Zeitung*, 10.8.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/meinung/904/127699/> (ověřeno k 5.5.2008).

¹⁴⁹ Kraushaar, Wolfgang. Vorsicht, Ausnahmezustand. 4.9.2007 ...

Může se Německo z Německého podzimu poučit? Může použít tuto zkušenost v boji proti novodobému terorismu? Podle Wolfganga Kraushaara to není možné, protože mezi novodobým terorismem a tím vykonávaným RAF existuje více rozdílností než společných rysů. Terorismus založený na náboženství se liší od politicky motivovaného v základních aspektech, jako je přesvědčení, struktura organizace, výběr obětí a provedení akce. I přes tyto rozdílnosti uvádí Heribert Prantl ve svém komentáři příklady, z kterých je možné se poučit. Například to, že masivní stíhání a vzrůstající represe teroristické násilí neukončí, ba naopak ho ještě přživují. Dále Prantl zmiňuje, že devalvace právních garancí během procesů proti RAF a kriminalizace okruhu sympatizantů vedly k tomu, že se obraz nepřítele v jejich oči ještě upevňoval. Tato přehnanost, která hlavně platí pro dnešní dobu, diskredituje boj proti terorismu. Novináři si také všímají toho, že je stále aktuální v souvislosti s únosem Němců v Afghánistánu, otázka: Má se nechat právní stát od teroristů vydírat?

Čím jsou pro Němce RAF a Německý podzim? Podle Bettiny Röhlové, dcery Ulriky Meinhofové, příznivci i odpůrci hnutí osmašedesátníků je toto období chápáno jako zatím poslední velký symbol německé národní identifikace.¹⁵⁰ Proč vše kolem RAF vyvolává stále tak vzrušenou diskusi? Michael Sontheimer se ve svém komentáři pozastavuje nad tím, proč se v první polovině roku 2007 tak emocionálně debatovalo o možném omilostnění Christiana Klara. I když byla tematika RAF a Německého podzimu tolikrát zpracována v knihách i filmech, dosud není dostatečně zhodnocena a pochopena. Stále napanuje shoda v odpovědi na to, jak mohlo dojít k tomu, že mladí inteligentní Němci vyhlásili státu válku a po dobu 28 let ohrožovali a zabíjeli jeho politické a ekonomické představitele. Dále Sontheimer ve svém článku v časopisu Spiegel cituje historika Waltera Laqueurta, který vysvětluje, proč je takový nepoměr mezi reálným účinkem a veřejným pobouřením: „Málokdy v historii se stalo, aby se tolik napsalo o

---

¹⁵⁰ Röhl, Bettina. Wie die RAF-Erinnerung deutsche Gemeinschaft stiftet. *Die Welt*, 9.9.2007, dostupné na http://www.welt.de/wams_print/article1169286/Wie_die_RAF-Erinnerung_deutsche_Gemeinschaft_stiftet.html (ověřeno k 5.5.2007).

několika lidech a pár událostech. (...) Dramatický charakter těchto událostí ovšem vzbudil velkou pozornost. Miliony lidí byly fascinovány, ale jen několik málo bylo přímo zasaženo.¹⁵¹

---

¹⁵¹ Sontheimer, Michael. Eine Geschichte des Selbstbetrugs. *Der Spiegel*, 10.9.2007, ...

Závěr

Uplynulý rok 2007 znovu potvrdil, že téma RAF není v Německu uzavřenou kapitolou. I když tato teroristická organizace již deset let neexistuje a od její největší akce uplynulo dokonce třicet let, vše okolo ní nadále vyvolává emoce. Není se čemu divit, když její aktéři stejně jako pozůstalí po jejich obětech dodnes žijí. Vyrovnání s minulostí navíc komplikuje fakt, že některé zločiny RAF jsou stále obestřeny tajemstvím. Zvláště citlivá je otázka propuštění dvou posledních bývalých členů RAF z vězení. Proces smíření ztěžuje problém projevení lítosti, které požadují nejen pozůstalí po obětech ale i někteří politici. Jmenovitě od Christiana Klara ji však očekávat nelze.

Fenoménu RAF se dostává na stránkách tisku hodně prostoru. Již se ale neliší způsob, jakým o RAF informuje levicový a pravicový tisk, jak tomu bylo v sedmdesátých letech. Nikde se také nesetkáme s obhajobou teroristů, určující je osobní stanovisko komentátora. Ve výročí politiků jsou ale jistě rozdíly patrné. Představitelé Zelených používají jinou rétoriku a argumenty než zástupci CDU či CSU. Navzdory tomu, že téma RAF veřejnost stále zajímá, už neovlivňuje veřejné mínění. Celkově je diskuze věcná. Je patrné, že od nejkrvavějšího období uběhlo už několik desítek let, hrany se obrousily, největší emoce vychladly. Působení RAF ve Spolkové republice Německo však beze sporu ovlivnilo její vývoj i německou společnost. Hmatatelným důkazem této skutečnosti jsou zákony upravující pravomoci bezpečnostních složek, které byly přijaty během působení RAF, a jsou v platnosti dodnes.

Nejen během roku 2008 ale i do budoucna se dá čekat další diskuze na téma RAF. Na začátku roku 2008 uplynulo deset let od rozpuštění organizace, přičemž tisk se tomuto výročí výrazněji nevěnoval. Debatu na stránkách novin i ve společnosti ale jistě vyvolá možné propuštění Christiana Klara na začátku roku 2009, kdy uplyne minimální doba jeho pobytu ve vězení, kterou soud stanovil na 26 let. Otázkou také zůstává, jak se vyřeší znovuotevření případu vraždy Sigfrieda Bubacka a jaký bude výsledek donucovací vazby uvalené na bývalé teroristy. Rok 2008 s sebou přináší i čtyřicáté výročí studentských bouří roku 1968. Protože RAF je interpretována jako jedno z východisek

studentského hnutí, zmiňuje se i v této souvislosti. Můžeme tedy očekávat, že bude tato kapitola moderních německých dějin, jejichž je RAF součástí, někdy uzavřena? Ano, je to možné. Pokud se podaří osvětlit všechny její zločiny a její působení demytizovat, bude to znamenat konec jedné etapy německé historie.

Jsem si vědoma toho, že v daném prostoru jsem nemohla vyčerpat všechny aspekty, které téma RAF nabízí, ale snažila jsem se podat základní charakteristiku nejen historie ale i současnosti. Stále zbývá hodně témat, která zůstávají detailněji nezpracována. Mě osobně by například zajímala otázka, jaký odraz zanechala RAF v kultuře.

Summary

Woran liegt es, dass die Wörter Rote Armee Fraktion immer in den Schlagzeilen erscheinen? Warum noch heute, zehn Jahre nach der Auflösung der terroristischen Organisation, die Medien so viele Aufmerksamkeit dem Thema RAF schenken? Wieso interessieren sich die Deutschen mehr für die vor dreißig Jahren begangenen Taten als für die alltäglichen terroristischen Angriffe? Doch es geht bei dieser öffentlichen Debatte um einen Terrorismus aus der Vergangenheit, der für die Sicherheitsbehörden längst keine Gefahr darstellt. Es gibt dafür mehrere Gründe. Zunächst die Tatsache, dass sich die RAF-Geschichte im eigenen Land abgespielt hat und es in den älteren Generationen, die inzwischen ihre vierzig überschritten haben, kaum jemanden gäbe, der daran keine lebendige Erinnerung hat. Sie erinnern sich an das Angstgefühl, das die terroristische Gruppe heraufbeschworen hatte. Das zweite Aspekt ist, dass die terroristischen Akteure und auch Opfer ein Gesicht haben, das dank den Fandungsplakaten und Medien im Allgemeinen bekannt ist. Im Vergleich dazu spielt sich der Terror der Gegenwart zumeist Tausende von Kilometern entfernt in einem anderen Kulturkreis ab. Der dritte Punkt besteht darin, dass das Kapitel RAF eine Einmaligkeit in der Geschichte der BRD gewesen ist, weder davor noch danach hat es eine größere Herausforderung der politischen Ordnung gegeben. In der Folge hatte die RAF das Gewaltmonopol des Staates zu brechen versucht und verwarf damit zugleich die Voraussetzungen des Rechtsstaates. Damit im Zusammenhang ist die Frage, inwieweit die RAF die Entwicklung der Republik beeinflusst und wie die Deutschen die terroristische Organisation finden. Die Antworten auf diese Fragen suchte ich in den deutschen Zeitungen und Zeitschriften nach. Dabei stellte ich fest, dass es keine Unterschiede zwischen der Argumentation der Links- und Rechtsorientierten Presse geben, wie es in den siebziger Jahren war. Ein greifbarer Nachweis, dass RAF Einfluss auf die politische Entwicklung nahm, sind die Sicherheitsgesetze, die während ihrer Tätigkeit angenommen wurden und bis zum heutigen Tag gültig sind. Die Debatte, die sich in der deutschen Gesellschaft und in den Medien während des Jahres

2007 abspielte, zeigte, dass das Phänomen RAF noch kein abgeschlossenes Kapitel der deutschen Geschichte ist. Der Herbst verlief im Zeichen der Erinnerungen an das 30. Jubiläum des Deutschen Herbstes. Es dominierte aber die Kontroverse um die Freilassung der ehemaligen RAF-Terroristin Brigitte Mohnhaupt und die Begnadigung des ehemaligen RAF-Terroristen Christian Klar. Gerade die Frage, ob man die lebenslänglich verurteilten Ex-Terroristen aus dem Gefängnis freilassen soll, erregte die emotionalste Debatte nicht nur auf der politischen Bühne sondern auch in der Gesellschaft. Am lautesten konnte man die Wörter wie Reue, Bedauern, Aufklärung der Verbrechen und Versöhnung hören.

Können wir erwarten, dass dieses Kapitel der modernen deutschen Geschichte, der RAF ein Bestandteil ist, irgendwann abgeschlossen wird? Ja, es ist möglich. Falls es gelingt, alle ihre Verbrechen aufzuklären und ihre Tätigkeit zu demythosieren, wird es das Ende einer Etappe der Deutschen Geschichte bedeuten.

Použitá literatura:**1. Literatura**

AUST, Stefan. *Der Baader Meinhof Komplex*. Hamburg: Hoffman und Campe Verlag, 1997.

DAŇKOVÁ, Šárka. *RAF- Frakce Rudé Armády*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006.

JÄGER, Herbert. SCHMIDTCHEN, Gerhard. SÜLWOLL, Lieselotte. *Analysen zum Terrorismus 2, Lebenslaufanalysen*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1981.

KRAUSHAAR, Wolfgang. *Die RAF und der linke Terrorismus*. Hamburg: Hamburger Edition, 2006.

PETERS, Butz. *Der letzte Mythos der RAF*. Berlin: Ullstein, 2006.

PETERS, Butz. *RAF: Terrorismus in Deutschland*. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1991.

PETERS, Butz. *Tödlicher Irrtum. Die Geschichte der RAF*. Argon Verlag: Berlin 2004.

SCHMIDT, Helmut. *Na společné cestě*. Praha: Pragma, 1997.

SIEMENS, Anne. *Für die RAF war er das System, für mich der Vater*. München: Piper Verlag, 2007.

STRAßNER, Alexander. *Die dritte Generation der "RAF" : Entstehung, Struktur, Funktionslogik und Zerfall einer terroristischen Organisation*. Wiesbaden : Westdt. Verlag, 2003.

STRNISKA, Maxmilián. *Politický terorismus*. MU v Brně, 1996.

TOLMEIN, Oliver. *RAF- Das war für uns Befreiung*. Hamburg: Konkret Literatur Verlag, 2002.

WUNSCHIK Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder-Die zweite Generation der RAF*. Opladen: Westdt. Verlag, 1997.

2. Periodika (internet)

BAUSTZUS, Jens. Das Erinnerungsjahr des Terrors. *Focus*, 20.12.2007, dostupné na http://www.focus.de/politik/deutschland/raf/tid-8127/raf_aid_145511.html

BÖGER, Helmut. Von Weizsäcker traf RAF-Terroristin im Knast. *Bild*. 28.1.2007. dostupné na <http://www.bild.de/BTO/news/2007/01/28/raf-terroristin/hg-3-weizsaecker-besuch-raf-terroristen-knast.html>

BUBACK, Michael. Buback: Gnade für Klar. *Süddeutsche Zeitung*, 17.4.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/431/110321/>

DAS GUPTA, Oliver. "Sie ist sich ihrer Verantwortung bewusst". *Süddeutsche Zeitung*, 30.3.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/85/107977/>

HOLL, Thomas. Baaders Bevollmächtigte. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 11.2.2007 dostupné na http://businessarchiv.faz.net/intranet/biblio/webcgi?START=A20&DOKM=1217183_FAZ_0&WID=96953-6840668-00606_29

KLAR, Christian. Dokumentiert: „Das geht anders“, *Junge Welt*, 15.1.2007, dostupné na <http://www.jungewelt.de/2007/01-15/039.php?sstr=Dokumentiert%7CDas%7Cgeht%7Canders>

KRAUSHAAR, Wolfgang. Rudi Dutschke und der bewaffnete Kampf, 20.8.2007, dostupné na http://www.bpb.de/themen/AWRK73,2,0,Rudi_Dutschke_und_der_bewaffnete_Kampf.html

KRAUSHAAR, Wolfgang. Vorsicht, Ausnahmezustand. *Frankfurter Rundschau*, 4.9.2007, dostupné na http://www.fr-online.de/in_und_ausland/politik/dossiers/spezial_deutscher_herbst/?em_cnt=1204009

MALZAHN, Claus Christian: Raus mit der Wahrheit-dann raus aus dem Knast, *Der Spiegel*, 28.2.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/debatte/0,1518,469115,00.html>

MÜLLER, Reinhard. Kommentar. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 8.2.2007, dostupné na http://businessarchiv.faz.net/intranet/biblio/webcgi?START=A20&DOKM=1232057_FAZ_0&WID=96953-6840668

PRANTL, Heribert. Recht vor Gnade. *Süddeutsche Zeitung*, 22.1.07, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/77/98978/> (ověřeno k 27.3.2008).

PRANTL, Heribert. Akt der Menschlichkeit. *Süddeutsche Zeitung*, 12.2.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/733/101632/>

PRANTL, Heribert. Mut zur Gnade. *Süddeutsche Zeitung*, 6.4.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/96/108987/>

PRANTL, Heribertin. 45 Tage im Herbst. *Süddeutsche Zeitung*, 10.8.2007, dostupné na <http://www.sueddeutsche.de/deutschland/meinung/904/127699/>

RATH, Christian. Guerilla wird Geschichte. *Tageszeitung*. 18.4.2008, dostupné na <http://www.taz.de/nc/1/politik/deutschland/artikel/1/guerilla-wird-geschichte&src=PR>

Reinecke, Stefan. Der Scheinriese RAF. *Tageszeitung*, 31.8.2007, dostupné na http://www.taz.de/index.php?id=digitaz-artikel&ressort=sw&art=4055&no_cache=1

RÖHL, Bettina. Wie die RAF-Erinnerung deutsche Gemeinschaft stiftet. *Die Welt*, 9.9.2007, dostupné na http://www.welt.de/wams_print/article1169286/Wie_die_RAF-Erinnerung_deutsche_Gemeinschaft_stiftet.html

SATTAR, Majid. Während Köhler Klars Gnadengesuch prüft, gibt es neue Details über den RAF-Mord an Buback. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 24.4.2007, dostupné na http://businessarchiv.faz.net/intranet/biblio/webcgi?START=A20&DOKM=1232057_FAZ_0&WID=96953-6840668-00606_15

SEMLER, Christian. Gnadenerweise könnten als späte Geste gewertet werden. *Tageszeitung*, 24.1.2007, dostupné na <http://www.taz.de/1/archiv/dossiers/begnadigung/artikel/1/src=SE&cHash=1c93a56429>

SCHREP, Bruno. Der Verrat. *Der Spiegel*. No.42, 2007, str. 100.

SONTHEIMER, Michael. Christian Klar ist eine tragische Figur. *Der Spiegel*, 13.3.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/0,1518,471558,00.html>

SONTHEIMER, Michael. Eine Geschichte des Selbstbetrugs. *Der Spiegel*, 10.9.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/panorama/justiz/0,1518,504741,00.html>

STRAK, Holger. Mord an Buback. *Der Spiegel*, 25.4.2007, dostupné na <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,479391,00.html>

WOLF, Martin. Begnadigt wird nicht die Tat sondern der Mensch, *Der Spiegel*, 31.1.2008, dostupné na <http://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/0,1518,463366,00.html>

Bild. 7.5.2007, dostupné na <http://www.bild.de/BTO/news/2007/05/07/koehler-gefaengnis-besuch/raf-besuch-gnadengesuch.html>

Die Welt, 17.3. 2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/article765587/Klar_will_Hafterleichterung_einklagen.html

Die Welt, 26.3.2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/article778553/Gute_Sozialprognose_fuer_Mohnhaupt.html

Die Welt, 30.3.2007, dostupné na http://www.welt.de/politik/article783741/Mohnhaupt_will_keine_Moerderin_sein.html

Die Welt, 4.4. 2007, dostupné na
http://www.welt.de/politik/deutschland/article793926/Ex-Terroristen_haben_eine_gute_Sozialprognose.html

Die Welt, 5.5.2007, dostupné na
http://www.welt.de/politik/article854694/Kanzlerin_Merkel_stellt_sich_vor_Koehler.html

Die Welt, 5.5.2007, dostupné na
<http://www.welt.de/politik/article852875.html>

Der Spiegel, 29.3.2007, dostupné na
<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,474764,00.html>

Der Spiegel, 24.1.2007, dostupné na
<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,461807,00.html>

Der Spiegel, 30.3.2008, dostupné na
<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,474873,00.html>

Focus, 12.2.2007, dostupné na
http://www.focus.de/politik/zitate/zitat_aid_124500.html

Focus, 26.3.2007, dostupné na
http://www.focus.de/politik/zitate/zitat_aid_51756.html

Focus, 7.5.2007, dostupné na
http://www.focus.de/politik/deutschland/raf/horst-koehler_aid_55574.html

Focus, 8.5.2007, dostupné na
http://www.focus.de/politik/deutschland/raf/buback-mord_aid_55688.html

Frankfurter Allgemeine Zeitung, 27.2.2007, dostupné na
<http://www.faz.net/IN/INtemplates/faznet/default.asp?tpl=common/zwischen-eite.asp&dox={9F11C584-7E62-AC56-54FE-913655B11C94}&rub={594835B6-7271-4A1D-B1A1-21534F010EE1}>

Der Spiegel, 21.4. 2007, dostupné na
<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,478615,00.html>

Der Spiegel, 8.5.2007, dostupné na
<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,481612,00.html>

Der Spiegel, 8.5.2007, dostupné na
<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,481668-5,00.html>

Der Spiegel, 4.1.2008, dostupné na
<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,526533,00.html>

Der Spiegel, 4.1.2008, dostupné na
<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/0,1518,526604,00.html>

rozhovor s Butzem Petersem z 4.1.2008, dostupné na
http://www.dradio.de/dlf/sendungen/interview_dlf/719168/

Süddeutsche Zeitung, 28.2. 2007, dostupné na
<http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/839/103736/>

Süddeutsche Zeitung, 22.4.2007, dostupné na
<http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/77/110966/>

Süddeutsche Zeitung, 25.4.2007, dostupné na
<http://www.sueddeutsche.de/deutschland/artikel/652/111541/>

SWR, 7.5.2007, dostupné na <http://www.swr.de/presseservice/archiv/2007/-/id=1073636/vv=print/pv=print/nid=1073636/did=2340882/1t6uuiz/index.html>

Tageszeitung, 4.1.2008, dostupné na
<http://www.taz.de/1/politik/deutschland/artikel/1/beugehaft-fuer-ex-raf-terroristen/?src=SZ&cHash=40d5907fb4>

Tageszeitung, 4.1.2008, dostupné na
<http://www.taz.de/1/politik/deutschland/artikel/1/opposition-gegen-raf-beugehaft/?src=SE&cHash=51dd5098a7>

Tisková zpráva ze dne 7.5.2007, dostupná na
<http://www.bundespraesident.de/dokumente/-,2.637472/Pressemitteilung/dokument.htm>

3. Zákon

Strafgesetzbuch Deutschland. § 78, odstavec 2 z roku 1979 o promlčení zločinů. 2005. str. 52.

Seznam zkratk

APO	Ausserparlamentarische Opposition, mimoparlamentní opozice v SRN
BKA	Bundeskriminalamt, Spolkový kriminální úřad
BRD	Bundesrepublik Deutschland, Spolková republika Německo
CDU	Christlich Demokratische Union, Křesťansko-demokratická unie
CSU	Christlich Soziale Union, Křesťansko-sociální unie
FPD	Freie Demokratische partei, Svobodná demokratická strana
NATO	North Atlantic Treaty Organization, Severoatlantická aliance
NDR	Deutsche Demokratische Republik (DDR), Německá demokratická republika
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeitspartei, Národně-socialistická německá dělnická strana
PDS	Partei des Demokratischen Socialismus, Strana demokratického socialismu
PFLP	Popular Front for the Liberation of Palestine, Palestinské osvobozenecké hnutí
RAF	Rote Armee Fraktion, Frakce Rudé armády
SDS	Sozialistischer Deutscher Studentenbund, Socialistický německý svaz mládeže
SPD	Sozialdemokratische Partei Deutschlands, Sociálně demokratická strana Německa
SRN	Spolková republika Německo (viz BRD)
SWR	Südwestrundfunk

Seznam příloh:

Příloha č.1: Životopisy nejdůležitějších příslušníků 2. generace

Příloha č.2: Srovnávací tabulka členů 2. generace (tabulka)

Přílohy

Příloha č.1: Životopisy nejdůležitějších příslušníků 2. generace

Životopisy příslušníků 2. generace RAF jsou zpracovány na základě článků vyšlých v různých celostátních novinách a v časopisu Der Spiegel, za podstatného čerpání informací z knihy Tobiaše Wunschika Baader-Meinhofs Kinder-Die zweite Generation der RAF.

Brigitte Mohnhauptová

Brigitte Ida Margaret Mohnhauptová se narodila 24.6.1949 v Rheinsbergu jako jediné dítě v rodině obchodníka. Její rodiče se v roce 1960 rozvedli a Brigitte zůstala u matky. Maturovala v roce 1967 v Bruchsalu a následně se zapsala na Filozofickou fakultu na univerzitě v Mnichově. Školu formálně navštěvovala do roku 1971, chtěla se stát žurnalistkou. Mohnhauptovou zasáhla atmosféra konce šedesátých let, která zvláště na univerzitě ve velkém městě ovládla studentský život. Od roku 1968 bydlela v bytě s ostatními studenty, mimo jiné i s dalším budoucím teroristou Rolfem Heißlerem. Mohnhauptová sama během roku 1970 vyhledala kontakt na vznikající skupinu kolem Baadera, Meinhofové, Enslinové a Mahlera. Na jaře roku 1971 vstupuje do ilegality. Zúčastňuje se budování logistiky RAF, opatřuje zbraně a falšuje dokumenty. Díky své spolehlivosti a tvrdému jednání si rychle vybudovala v organizaci lepší postavení. Když v červnu roku 1972 byla zatčena skoro celá první generace teroristů, byla mezi nimi i Mohnhauptová. Za účast na zločinném spolčení a nedovolené ozbrojování byla odsouzena na čtyři roky a osm měsíců. Při svých výsleších uvedla do protokolu: „Pro vztah mezi námi, soudem a nejvyšším státním zastupitelstvím existuje přesný výraz válka. RAF je militantní politická organizace a Spolková republika Německo je kolonie USA.“¹⁵² Pod přezdívkou Hilde se

---

¹⁵² Holl, Thomas. Baaders Bevollmächtigte. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 11.2.2007, dostupné na http://business-archiv.faz.net/intranet/biblio/webcgi?START=A20&DOKM=1217183_FAZ_0&WID=96953-6840668-00606_29 (ověřeno k 10.3.2007).

Mohnhauptová zapojila do interního komunikačního systému zatčených členů RAF. Po smrti Ulriky Meinhofové v květnu 1976 ji ze solidarity k jediné ženě Stammheim mezi vězni Gudrun Ensslinové přeložili do 7. patra věznice. Celý půlrok do konce svého trestu strávila v přítomnosti vedoucích kádrů RAF. Vězni byli nespokojeni s počínáním svých nástupců v ilegalitě, kteří nebyli schopni uskutečnit úspěšnou akci a vynutit si jejich propuštění, proto si dali za cíl vyškolit Mohnhauptovou. Po řádném vypršení trestu byla propuštěna a jen po pár týdnech na svobodě znovu vstoupila do ilegality. V 2. generaci RAF získala díky své tvrdosti a kontaktu s kádry respekt a stala se na určitou dobu její hlavní představitelkou. Suzanne Albrechtová o ní řekla: „RAF byla pro ni svatá, byla jejím životem, jejím přesvědčením. Byla ve skupině absolutně dominantní a člověk věděl, že co říká, myslí vážně.“¹⁵³ Mohnhauptová se aktivně účastnila „Ofenzivy 77“, přímo se podílela na vraždě Ponta, to byl první případ, kdy stála v první linii. V květnu roku 1978 byla spolu se Sieglinde Hofmannovou a Rolfem Clemensem zatčena v Jugoslávii, která je nevydala do SRN, ale propustila je a nechala je odletět do Adenu v Jemenu. Po návratu do SRN se spolupodílela na atentátu na generála NATO Kroesena. 11. listopadu 1982 byla opět zatčena a tentokrát odsouzena na pětkrát doživotí plus patnáct let za vedení zločinecké skupiny, za podíl na akcích RAF v roce 1977, za vraždu Bubacka a za atentát na Kroesena. Svůj trest si odpykávala ve vězení v Aichachu v Bavorsku.

V březnu roku 2006 odmítl vrchní zemský soud ve Stuttgartu žádost Mohnhauptové o propuštění s odkazem na závažnost její viny a stanovil na požadavek Spolkového státního zastupitelství minimální trvání jejího trestu na 24 let. Po více než 24 letech vězení podala Mohnhauptová opětovně žádost o propuštění, její žádost podpořilo Spolkové státní zastupitelství. V únoru 2007 rozhodl vrchní zemský soud na základě znaleckého posudku, který potvrdil, že Mohnhauptová nepředstavuje již žádné nebezpečí pro společnost, o jejím předčasném propuštění. Zbytek jejího trestu změnil na podmínku. 25. března 2007 byla Mohnhauptová propuštěna a v současnosti žije v Karlsruhe. Nikdy

---

¹⁵³ Schrep, Bruno. Der Verrat. *Der Spiegel*. No.42, 2007, str. 106.

se od svých činů nedistancovala ani neprojevila lítost. 3. ledna 2008 odsouhlasil Spolkový soudní dvůr uvalit donucovací vazbu na Mohnhauptovou, Folkertse a Klara, kteří odmítají vypovídat ve znovuotevřeném případě Buback. Donucovací vazba může trvat až půl roku.

Christian Klar

Christian Klar se narodil 20. května 1952 ve Freiburgu. Jeho otec byl viceprezidentem zemského školního úřadu a jeho matka učitelka na gymnáziu. Klar v roce 1972 úspěšně složil maturitu a následně začal studovat na Univerzitě v Karlsruhe obor filozofie- historie. Během svého studia sdílel byt s Adelheit Schulzovou a Knutem Folkertsem, pozdějšími členy RAF.

30. října 1974 se účastnil na obsazení kanceláře Amnesty International v Hamburku. Na podzim roku 1976 se stáhl do ilegality a připojil se k RAF. Klar se aktivně zúčastnil na všech akcí Ofenzívy 1977, zastřelil bankéře Ponta a spolupodílel se na únosu Schleyera, i když nepatřil mezi ty, co stříleli. Patřil k nejvýraznějším členům 2. generace a v době zatčení Mohnhauptové v Jugoslávii převzal vedení organizace.

Christian Klar byl zatčen ve Friedrichsruhu v blízkosti Hamburgu 16. listopadu 1982. V roce 1985 byl ve stejném procesu jako Brigitte Mohnhauptová odsouzen za akce v roce 1977 a za útok na Kroesena k pětinasobnému doživotí plus patnácti letům vězení. Na základě výpovědí bývalých teroristů zadržovaných v NDR po roce 1990 stanul Klar spolu s Peterem Jürgenem Boockem opět před soudem. Klar, který se na rozdíl od Boocka k přepadení nepřiznal, byl v roce 1992 odsouzen opět na doživotí za přepadení curyšské banky v roce 1979 banky a usmrcení člověka. Vrchní zemský soud ve Stuttgartu stanovil v roce 1997 vzhledem na vážnost jeho viny minimální délku Klarova trestu na 26 let, která vyprší až na počátku roku 2009, o propuštění pak může rozhodnout soud. Christian Klar podal žádost o milost již v roce 2003, ale bývalý spolkový prezident Johannes Rau jeho žádost odložil. Milost zamítl v květnu 2007 jeho nástupce v úřadu prezidenta Horst Köhler. Po odpykaných 24 letech ve věznici v Bruchsalu získal Klar

první ulehčení trestu ve formě vycházek pod dohledem, zatím mu byly povoleny tři vycházky. V důsledku uvalení donucovací vazby začátkem roku 2008 kvůli případu Buback také na Klara mu byly další vycházky zakázány.

Peter Jürgen Boock

Peter Jürgen Boock se narodil 3. září 1951 v Gardingu v oblasti Nordfriesland. Jeho otec, který se teprve v roce 1949 vrátil ze zajetí a neúspěšně se hlásil do Bundeswehru, provozoval pohostinství. Později se jeho rodiče odstěhovali do Hamburku za práci na poště. V 16 letech přišel poprvé do kontaktu s drogami a v létě 1967 se pokusil o sebevraždu. Od 15 let se zajímal o politiku, byl činný v levicových studentských skupinách. V té době přišel na myšlenku, že v NDR by se mu u jeho příbuzných žilo lépe, a neúspěšně se pokusil o emigraci. Vzhledem k neustálým konfliktům s otcem, kterého považoval za „přesvědčeného nacistu“¹⁵⁴, odešel od rodiny i z učení na strojního zámečníka. V 18 letech byl zatčen za nedovolené držení drog a umístěn do domova pro mládež v Hesenském Rengshausenu, i tam se pokusil o sebevraždu. Pobyt v domově měl na něj klíčový vliv, protože se zde seznámil s Andreasem Baaderem, Gudrun Ensslinovou a Thorwaldem a Astrid Prollovými. Budoucí zakládající členové RAF se zde účastnili, během revize jejich případu, na projektu studentů pedagogiky, kteří prověřovali stav výchovných domovů. Na Boocka velmi silně zapůsobil Andreas Baader a přijal ho za svůj vzor. Po svém propuštění žil Boock ve Frankfurtu pod záštitou Baadera a Ensslinové. Po jejich útěku před vězením se přesunul do Hamburku, kde se opět zapletl s drogovým podsvětím a stal se závislým na tvrdých drogách. Ze závislosti se údajně vyléčil v roce 1972. Boocka velmi zasáhlo zatčení členů RAF v roce 1972 a cítil se povinen je osvobodit. Účastnil se protestních akcí proti mučení vězňů, od roku 1975 byl v ilegality a podstoupil výcvik v palestinském táboře v Jemenu. Poté co Mohnhauptová po svém propuštění zorganizovala členy v ilegality, byl Boock načas druhým nejvyšším v hierarchii organizace, zabýval se hlavně technickými

---

¹⁵⁴ Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder...*, str. 198.

záležitostmi. Přímo se účastnil událostí roku 1977, při vraždě Ponta posloužil jako řidič, byl členem komanda Siegfrieda Hausnera, které uneslo Schleyera. Po ztroskotání akcí a sebevraždách ve Stammheimu propadl Boock opět drogách, tentokrát práškům proti bolesti a jejich potřebu odůvodňoval vymyšlenou rakovinou. Pro skupinu bylo velmi náročné obstarávat velké dávky medikamentů, Mohnhauptová prohlásila shánění drog za povinnost vůči druhovi.¹⁵⁵ Skupina se rozhodla Boocka umístit na kliniku ve Východním Berlíně. Boocka doprovázeli Mohnhauptová, Hofmannová a Wagner, při jejich zastávce v jugoslávském Záhřebu ale došlo 11. května 1978 k jejich zatčení. Jugoslávie je nevydala do SRN, ale propustila je a umožnila jim odletět do Jemenu. RAF vyloučila Boocka ze svého užšího vedení a nechala ho delší čas v Jemenu. Až po nevydařeném atentátu na generála Haiga cítili členové potřebu Boockových technických znalostí. Boock si ale musel zpět získat jejich důvěru a stal se řadovým členem. Těžce nesl kritiku od členů a po nevydařeném přepadení curyšské banky nesnesl obviňování Wagnera, kterého znal velmi dlouho, dále mu vadilo zneužívání zbraní. Z diskuzí bylo jasné, že se chce Boock od skupiny odtrhnout, skupina si s touto situací nevěděla rady, uvažovala i o jeho likvidaci, ale Boock uprchl.

V únoru 1980 Peter Jürgen Boock tedy vystoupil z RAF a ukrýval se do svého zatčení 22. ledna 1981 v Hamburku. Při procesu spolupracoval, ale jeho výpovědi nemají moc velkou váhu, protože snižoval svůj vlastní podíl na činech a odmítal vypovídat o ostatních. V květnu 1984 respektive v listopadu 1986 byl Boock odsouzen k několikanásobnému doživotí za účast na vraždě bankéře Ponta a za podíl na únosu a vraždě Schleyera. V novém procesu v roce 1992 stanul spolu s Klarem před soudem za přepadení banky v Curychu v roce 1979, při kterém zemřel člověk. Na rozdíl od Klara učinil plné přiznání a dostal 8 let, stejně zůstal jeho trest stále doživotí. U soudu fungoval jako korunní svědek, za jeho výpovědi ho ostatní členové RAF dodnes nenávidí. Učinil životní výpověď, ve které popsal svůj podíl na jednotlivých zločinech. Ve vězení začal sepisovat své paměti a vydal později několik knih. Mimo jiné

---

¹⁵⁵ Wunschik, Tobias. *Baader-Meinhofs Kinder ...*, str. 294.

Abgang (1988) a Mit dem Rücken zur Wand (1994). Prezidenta Richarda von Weizsäckra požádal o milost v roce 1988, ten ji ale na základě osobního rozhovoru a pochybnosti nad projevenou lítostí zamítl. Boock byl po odpykání 18 let vězení propuštěn 13.3. 1998 na svobodu a dnes je činný jako literát.

Stefan Wiesniewski

Stefan Wiesniewski se narodil 8. dubna 1953 v blízkosti Freudenstadtu. Jeho otec, polský „Gastarbeiter“, brzy po jeho narození zemřel a Stefana a jeho tři sestry vychovávala matka. V roce 1968 se začal učit na elektroinstalátéra, ale školu nedokončil. Od roku 1972 žil střídavě v Hamburku a Berlíně a živil se příležitostnými pracemi. V této době se dostal do kontaktu s levicovými extremisty a poznal budoucí členy RAF Karla-Heinze Delwoo a Volkera Speitela. V roce 1974 se účastnil demonstrací proti mučení vězňů izolací a podílel se také na obsazení kanceláře Amnesty International. Této akce se účastnilo mnoho budoucích členů RAF¹⁵⁶: akcí chtěli dosáhnout, aby mezinárodní organizace na ochranu vězňů požadovala ve svém prohlášení zrušení zvláštního zacházení s politickými vězni v Německu a ukončení jejich věznění s cílem likvidace. Od roku 1975 byl Wiesniewski v přímém kontaktu s budoucími Stockholmskými atentátníky, kteří ho měli v záloze, kdyby vypadl někdo z jejich středu. V roce 1975 se stahuje do ilegality a v rámci „Ofenzivy 77“ se přímo účastní vraždy Siegfrieda Bubacka a únosu Hannse-Martina Schleyera. Je zatčen v Paříži v roce 1978 a 4. prosince následně odsouzen vrchním zemským soudem v Düsseldorfu na doživotí za účast na pětinasobné vraždě, za únos a zadržování rukojmí. Po odpykání minimální délky trestu, která byla stanovena na 20 let, byl Wisniewski 1. března 1999 propuštěn na svobodu.

---

¹⁵⁶ Christian Klar, Knut Setlev Folkers, Adelheid Schulz, Lutz Taufer, Karl-Heinz Delwoo, Willy-Petr Stoll a Susanne Albrecht.

Susanne Albrechtová

Susanne Albrechtová se narodila 1. března 1951 v Hamburku v rodině renomovaného právníka. Maturitu složila na internátu v Holzmindenu, kam ji rodiče kvůli výchovným problémům poslali. Od roku 1971 studovala na Univerzitě v Hamburku pedagogiku a sociologii. Jak později uvedla při výslechu, styděla se za svůj původ. Albrechtová měla potřebu sama dělat něco proti sociální nerovnosti ve světě a zapojila se do sociální práce. Spřátelila se také s lidmi z levicového křídla, mezi nimiž byli i další budoucí členové RAF, a účastnila se jejich akcí. Plně ji zasáhla propaganda RAF o mučení a izolaci, i když se o ni předtím nezajímala. Obrázky zemřelého Holgera Meinse ji přesvědčily o mučení vězňů, proto se rozhodla zapojit do osvobozovacích akcí. Klíčovou roli sehrála při vraždě Ponta, prvoplánově se mělo jednat o únos. Jej otec byl dlouholetým přítelem Ponta a obě rodiny se vzájemně navštěvovaly. Pro RAF splnila úlohu „otvírače“ dveří. Tím, jak se situace vyvinula, byla velmi otřesena a stala se tak pro organizaci nepohodlnou. V roce 1980 získala novou identitu v NDR, kde založila rodinu a vyučovala. Po pádu zdi byla zadržena, v procesu vystupovala jako korunní svědkyně a od svých činů se distancovala. Ve své výpovědi dokonce srovnala politiku RAF se stalinismem. Byla odsouzena ke dvanácti letům vězení, ale v roce 1996 předčasně propuštěna. V současnosti působí jako učitelka na základní škole v Brémách a pomáhá dětem cizinců s výukou němčiny. V minulém roce během volební kampaně chtěla místní CDU udělat z Albrechtové téma předvolebního boje. Prohlašovala za nemožné, aby děti vyučovala odsouzená teroristka. Senát a příslušní rodiče se Albrechtové zastali a prohlásili ji za jasný případ podařené resocializace.

Birgit Hogefeldová

Birgit Hogefeldová se narodila 23. července 1956 ve Wiesbadenu. V roce 1975 maturovala na gymnáziu, ale i když chtěla studovat hudbu, rozhodla se pro práva, protože byla velmi otřesena smrtí Holgera Meinse a

chtěla podle svých slov zabránit dalším vraždám a zlepšit situaci vězňů.¹⁵⁷ Angažovala se na levicové scéně a podporovala vězně RAF. Školu nedostudovala a její nenávist ke státu, který považovala za následovníka nacistického Německa, rostla. Se svým přítelem Wolfangen Gramsem vstoupila v roce 1984 do ilegality a stala se určující postavou 3. generace RAF. V roce 1993 byla zatčena v komandem GSG-9 na nádraží v Bad Kleinenu, při přestřelce byl zabit Wolfgang Grams a komisař Michael Newrzella.¹⁵⁸ Hogefeldová byla odsouzena na doživotí, mimo jiné za vraždu amerického vojáka. V současnosti si odpykává svůj trest ve Frankfurtu nad Mohanem a bude pravděpodobně poslední bývalá členka RAF, která vyjde na svobodu. V květnu 2007 zamítl německý spolkový prezident její žádost o milost. Birgit Hogefeldová může po odpykání 15 let vězení v polovině roku 2008 požádat o přerušování svého trestu.

---

¹⁵⁷ Peters, Butz. *Der letzte Mythos der RAF*. Berlin: Ullstein, 2006, str. 33.

¹⁵⁸ Poslední oběť RAF.

Jméno	Mládí a vzdělání	Činnost před vstupem do RAF	Vstup do RAF a činnost v RAF	Rok zatčení	Odsouzení	Propuštění/ současná činnost
<i>Karl-Heinz Dellwo</i>	* 1952 Opladen	- pochází z Hamburské scény - pracoval jako pošťák, popelář, námořník	-1975 se podílel na obsazení ambasády ve Stockholmu	1975	1977- odsouzen za dvojnásobnou vraždu a držení rukojmí	1995
<i>Elizabeth von Dyck</i>	*	-Sozialistischer Patientenkollektiv -Komitees gegen die Folter politischen Gefangenen in BRD		4.5.1979, při zatčení zastřelena policií	-	-
<i>Knut Detlef Folkers</i>	*1.1.1952 Singen -Podniková škola Karlsruhe	-sdílel byt spolu s Klarem a Sonnenbergem	1976	22.9.1977 v Haagu (při přestřelce zabit policista)	1980 odsouzen na dvakrát doživotí, mj.za podíl na vraždě Bubacka	1995 logistik
<i>Ralf Baptist Friedrich</i>	* 30.11. 1946 Saarland -1967 maturita	-V mladých socialistech -Spoluúčast na obsazení Amnesty international, -práce v kanceláři právníka RAF Croisanta -sloužil RAF jako kurýr	1977 po smrti Schleyera 1980 opuštění RAF, život v NDR, svatba s Sigrid Sternebeck	15.9.1990 v NDR	- korunní svědek -odsouzen na 6,5 roku	Žije pod jiným jménem v severním Německu
<i>Monika Helbing</i>	*16.11.1953, Flein -Studium pedagogiky (1975 přerušila)	-aktivní v ženském emancipačním hnutí, skrz něj poznává A.Schulz -přítelkyně Sonnenberga - Spoluúčast na obsazení Amnesty international,	Léto 1977 Jaro 1979 opouští RAF, žije v NDR	1990 NDR	Status korunního svědka	1993 - žije pod jiným jménem

Sieglinde Hofmann	*14.3. 1945 Bad Königshofen - katolická dívčí škola - zdravotní sestřička	-Komitees gegen die Folter politischen Gefangenen in BRD -Sozialistischer Patientenkollektiv	1971 - měla jednu z vedoucích rolí - mmj. účast na vraždě Ponta a Schleyera	1978 v zatčena v Jugoslávii ale nevydána 1980 v Paříži	Červen 1982, k 15 letům vězení za účast na vraždě Ponta 1995- po objevení nových důkazů na doživotí	1999 (v 90.letech se několikrát vyjádřila pro rozpuštění RAF)
Rolf Heißler	*3.6. 1948 - studium psychologie na Univerzitě v mnichově	- žil s Brigitte Mohnhauptovou v Komuně, krátce byli partneři	- podíl na únosu Schleyera - spolu s A. Schulz zavraždil 2 nizozemské celníky v roce 1978	1971 – zatčen, odsouzen na 8 let, 1975 při únosu Lorenze se dostal z vězení 1979 – při zatčení těžce zraněn	Na doživotí	2001
Werner Lotze	* 22.2. 1952	Dlouho patřil k sympatizantům RAF	1978/79 se aktivně účastní přepadení a atentátu na Haiga Od 1980 v NDR	1990 NDR	Status korunního svědka; odsouzen na 11 let	1995, žije pod jiným jménem v západním Německu
Friederike Krabbe	* 31.5.1950, Bad Bentheim -1970 maturita - studium pedagogiky, sociologie a psychologie v Heidlberku	-spolu se setrou Hanou (účastnila se přepadení ambasády ve Stockholmu,1977 odsouzena na doživotí, 1996 propuštěna) členka Sozialistischen Patientenkollektiv (SPK)	-připravovala únos Schleyera -v době akce v Bagdádu, kde nejspíše zůstala	V roce 1977 zmizela, je stíhána	-	-
Adelheid Schulz	* 1955 Lörrach	- žila v bytě s Klarem a Sonnenbergem v Karlsruhe - přítelkyně Ch. Klara	1976 - účast na únosu Schleyera a vraždě Ponta	1982 zatčena spolu s Mohnhauptovou	1985 doživotí za podíl na vraždě a únosu Schleyera 1994 doživotí za vraždu 2 nizozemských celníků v roce 1978	1998 propuštěna ze zdravotních důvodů 2002 omilostněna

Volker Speitel	*1950	- od roku 1969 ženatý s Angelikou Speitel -pracoval u advokáta Croissanta	- v době ofenzivy 1977 měl na starosti komunikaci s vězni	2.10.1977	Spolupracoval při výsleších, vypovídal u soudu	Získal novou identitu a žije v zahraničí
Angelika Speitel	* 1952, Stuttgart	- Komitees gegen die Folter politischen Gefangenen in BRD - pracovala u advokáta Croissanta	1976, účastnila se únosu Schleyera	24.9.1978, zatčena při střeleckém cvičení v lese	V roce 1979 odsouzena na doživotí	1990 jí udělil Richard von Wezsäcker milost
Sigrid Sternebeck	* 19.6. 1949, Bad Pyrmont	-žila ve WG v Hamburku spolu s Albrecht a Maier-Witt, budují v Hamburku teroristickou buňku	1977, účast na únosu Schleyera i na atentátu na generála Haiga 1980 odchází do NDR	1990 NDR	Status korunního svědka	1994 Fotografka
Inge Viett	*12.1. 1944, Hamburk	-členka Hnutí 2.června	1976 odchází jako první do ilegality v NDR	1990 NDR	Odsouzena na 13 let	1997 spisovatelka
Willy Peter Stoll	* 1950	- Komitees gegen die Folter politischen Gefangenen in BRD - pracoval jako dobrovolníky u advokáta Croissanta	cca 1975 vstup - v komandu, co zastřelilo Schleyera	1978 při pokusu o zatčení zastřelen	-	-
Rolf Clemens Wagner	* 1944		- mj. účast na únosu a vraždě Schleyera, chybí ale důkaz že ho zastřelil	1978 zatčen ale nevydán v Jugoslávii 1979 při přepadení banky ve Švýcarsku	1985- na doživotí za 5 vražd a přepadení 1993- znovu na doživotí	2001 žádost o milost 2003 milost od prezidenta Raua

Silke Maier-Witt	*21. Januar 1950, Nagoldu -Gymnázium -studium psychologie v Hamburku	-členka Rote Hilfe -kontakt se Sternebeck a Albrecht, tvoří hamburskou teroristickou buňku	1977 vstup 1979 opuštění RAF, život v NDR	18.6. 1990 NDR	Status korunního svědka; její výpovědi patří k nejcennějším dokumentům o životě v organizaci	1995 2000-05 v mírových sborech v Kosovu
Günter Sonnenberg	*1954, Karlsruhe -1973 maturita, -Univerzita Heidelberg-obor filosofie, historie, politika	-sdílel byt spolu s Klarem a Folkertsem	1976	26.4.1978, přestřelka při zatýkání, zraněn policista, sám měl průstřel hlavy a koma	Odsouzen na dvakrát doživotí, mj. za účast na vraždě Bubacka	1992 (i ze zdravotních důvodů)